

גליון

אהלך באמיתך

דברי תורה

שיעורים

שיחות

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כ

חודש תשרי תשפ"ה

מסן הוצאת ספרי

משימות ב"ק מן אדמו"ר שליט"א

גליון אהלך באמתך

גליון ב - חודש תשרי תשפ"ה

יצא לאור ע"י

מכון הוצאת ספרי אלעסק

כל הזכויות שמורות

Copyright 2024 ©

להשיג

בבית מדרשינו קהל לב שמח אלעסק

203 Ave. F Brooklyn NY 11218

גם אפשר לשלוח בקשה ל:

dtalesk@gmail.com

להערות והארות או ליטול חלק בהוצאות הגליון

אפשר לפנות להמכון

347-450-8173

השיעורי חובת הלבבות מתקיים בכל יום א' בבוקר

בשעה 10:30 בחדר אהל חוה בבית מדרשינו

בשעת השיעור אפשר לשמוע האקאפ 718-704-0508 נומער 7 ולאחר השיעור 1-2

- תוכן הגליון -

גליון כ - חודש תשרי תשפ"ה

שיעורים בספר חובת הלבבות, שער הכטחון
מצות ההשתדלות יחד עם מצות הכטחון

ג לשון החובת הלבבות.....

לשיעור ל"ט - מ'

ד שיעור ל"ט - יום א' פר' כי תשא תשפ"ד.....

הרכבה דרכים למקום • התייצבו וראו את ישועת ה' • ה' לי ולא אירא • ואין אלוך מבלעדיך • והוא כל יכול, ונותן מחיה לכל • כי אין מחסור ליראיו • וידע כל פעול כי אתה פעלתו • ועינינו תראינה מלכותך

ה שיעור מ' - יום א' פר' ויקהל תשפ"ד.....

ובל מאמינים שהוא תמים פעלו • ותמלוך על כל ביחוד • כי כך לבד עינינו תלויות • בנפשו יביא לחמו, משול כחרס הנשבר • ומי יעמוד לפניך בדין • ואתה דורש מעשה כולם • כי זכר כל המעשים לפניך בא • ויבין על יצור כי אתה יצרתו • עינינו לך תלויות עד שתחננו • הוא מלך הכבוד סלה • חירות מן היצר הרע

דברי תורה

ה דרשת תקיעת שופר יום א' דראש השנה שנת תשפ"ג.....

ר"ה שחל בשבת אזי מניעת התקיעה פועל בשמי מעל בתקיעה עצמה • במניעת התקיעה מתעורר רעש גדול למעלה ובכך נמתקים הדינים

ו דרשת שבת שובה תשפ"ד.....

היה הווה ויהיה - כשהאדם מקבל עליו להיטיב מעשיו חשוב להקב"ה כאילו כבר קיימו • השיבו אבינו לתורתך והחזרינו בתשובה שלימה לפניך • אין תשובה מועיל אלא לישראל ולא לאומות העולם • סוד מרע ע"י עשה טוב • המתחיל במצווה אומרים לו גמור • פלפול בסוגיית הנאת גרונו והנאת מעיו

ז לחיים אצל שמוחת בית השואבה שנת תשפ"ג.....

האבות נשלחים מגן ערן כדי להשתתף עם בניהם בעוה"ז בכל דבר שבקדושה • פעולותיה הנשגבות של א"מ ע"ה

דברות קודש אצל שמחת בית השואבה שנת תשפ"ג.....לב
ראשון לחשבון עונות • שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש • אלו ואלו אומרים אשרי
מי שלא חטא • מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו • מליצה ישרה

המאורות הגדולים

ידח האיתנים בצל קדשו של רבינו בעל לב שומח זיעזעבי"א.....לו
ביטול הגזירות • סגולה להיפקד בבנים • המורה שעות המתין ביוה"כ • "ניגון המכבדיל" מוצאי יוה"כ
• עבודת ההקפות

ויהיו ימי יצחק

דברי הספד על ב"ק מרן רבינו זצוקלה"ה

מב"ק אדמו"ר מאלעסק לינדען שליט"א, אצל עצרת הספד ככלות השלושים בבית
מדרשינו הגדול.....לט
הכניסם להספד • נסתלק בגלל עוונותינו • הצדיק בקרבן ציבור לסתום פי השטן • ג' פלא"ם כנגד ג'
עמודי עולם • תורתו • עבודתו • גאון בגמילות חסדים – ובהצנע לבת • להשים לב להמשיך בדרכיו
• ועי"ז משפיע אף מאחריהם • שאזכה להתפלל ביום ההסתלקות

מבית הוראה

שאלות ותשובות בהלכות השכיחות.....מט
יוצא לאור ע"י בית הוראה דקהילתנו

לשון החובת הלבבות

לשיעור ל"ט – מ'

שער הבטחון - פרק ד'

פרק ד' - ויש שימצא בכלל מבקשי הממון, מי שיגיע ממנו אל תכלית תאוותו בדרך הסיבות אשר זכרנו, ומהם מי שיגיע אליו בדרך הירושה והדומה לזה. ויחשוב כי הסיבות חייבו לו את זה, ולולי הן לא היה מגיע אליו ממנו כלום, ומשבח הסיבה מבלעדי הסבב.

וכמה הוא דומה בזה, לאדם שהוא במדבר, הכביד עליו הצמא, ומצא מים שאינם מתוקים כבוד אחד וזוה מהם, וכאשר הלך מעט ומצא מעין גובע מים מתוקים, דאג על מה שקדם משתותו המים הראשונים ודוותו מהם. וכן בעל הממון שהגיע אליו בסיבה ידועה, אילו היתה נמנעת הסיבה הוא ממנו היה משיג אותו בסיבה אחרת, כאשר הקדמנו, וכמו שאמר (שמואל א יד, 1): כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט.

וממה שראוי לבטח על האלוקים בטרפו, כשיתעכב ממנו הטדף יום מן הימים, שיאמר בלבו: כי אשר הוציאני אל העולם הזה בזמן ידוע ובעת ידועה, ולא הוציאני אליו לפניהם ולא לאחריהם, הוא שמעכב ממני בו טרפי לעת ידוע ויום ידוע, לדעתו מה שהוא טוב לי.

וכן כאשר יבואהו טרפו מצמצם ולא יותר על מזונו מאומה, דאוי לו לחשוב בלבו ולזמר: אשר הכין מזוני בשדי אמי, ודי כלכלתי יום יום, עד אשר המיד לי בטוב ממנו, ולא הזיק לי בואו בצמצום מאומה, כן לא יזיק לי בא הטדף הזה אשר העתיק אותי אליו עתה, בצמצום כפי צרכי עד תכלית ימי מאומה, ויהיה נשכר על זה. כמו שאמר הבורא על אבותינו במדבר (שמות טו, ד): ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. ואמר (דברים ב, 8): הלך וקדאת באוני ידולים לאמר וגו', לכתך אחרי במדבר בארץ לא זדועה.

וכן אם יבואהו טרפו בסיבה מבלי סיבה, ומקום מבלי מקום, ועל ידי איש מבילתי איש אחד, יאמר בלבו: אשר יצרני על צורה ותבנית ומדה, מבלי שאר הצורות והתכונות והמדות לתקנת עניני, הוא בחד לי שיבוא טרפי על הפנים המפוקים לעניני, מבלי שאר הפנים.

ואשר הוציאני אל העולם הזה במקום ידוע, ועל ידי אישים ידועים, מבלי שאר אישי העולם, הוא בחד לי בו טרפי בארץ ידועה, ועל ידי איש ידוע, שם אותו סיבה לטרפי לטוב לי.

חובת הלבבות שער הבטחון

שיעור ל"ט - יום א' פר' כי תשא תשפ"ד

בתוכן:

הרבה דרכים למקום • התייצבו וראו את ישועת ה' • ה' לי ולא אירא • ואין אלוק מבלעדיך • והוא כל יכול, ונותן מחיה לכל • כי אין מחסור ליראיו • וידע כל פעול כי אתה פעלתו • ועיניו תראינה מלכותך

ובכל אחד מן האופנים הנ"ל אפשר האדם לבוא לידי טעות – ויחשוב כי הסיבות חייבו לו את זה, ולולי הן לא היה מגיע אליו ממנו כלום, ומשבח הסיבה מבלעדי הסבב – עלול הוא לטעות שהאמצעי גרם לו את הצלחתו, וישכח עיקר הסיבה שהביאו לידי כך. ולאמיתו של דבר זהו טעות גמור, שעל האדם לזכור שהש"ת הוא היחיד שנותן ומשפיע לאדם מטובו הגדול, אלא שהוא שולח אותו אליו ע"י אופנים ואמצעים שונים, ולא יטעה בלבבו לחשוב שהגיעה שהשקיע במסחרו הוא שגרם את הצלחתו, או שהמזל הטוב שהיה לו גרם את כל הרכושו, אלא שכל מה שיש לו מקבל מהש"ת בעצמו. והש"ת משתמש באמצעים כדי לנסות בזה את האדם לראות אם לבו שלם עם אלוהיו, ויכיר מי הוא הנותן האמיתי, ויפנה אליו להודות לו על כל מה שהוא נתן לו.

הרבה דרכים למקום

נתבאר לעיל באורך בגדל הטעות שיש לבני אדם כשסוברים שישגו כבוד על ידי השגת הממון, וביאר המחבר שהם אינם מבינים הכוונה האמיתית של "כבוד", ושעיקר הכבוד אפשר להשיג רק כשירכוש לעצמו מצוות ומעשים טובים. ובקטע הבא ידבר המחבר אודות בני אדם שמשיגים ממון ורכוש באמצעות אופנים שונים, ויבאר הגישה הנכונה לכל אחד מהם.

פרק ד' - וזל"ק: ויש שימצא בכלל מבקשי הממון, מי שיגיע ממנו אל תכלית תאותו בדרך הסיבות אשר זכרנו – יש שמשיגים את ממונם על ידי הסיבות שזכרנו לעיל, והוא על ידי הטירחא והגיעה של עצמם, ומהם מי שיגיע אליו בדרך הירושה והדומה לזה – עוד אופן שיש אנשים שמשיגים ממון הוא ע"י שיורשים ירושה, או באופן אחר שלא על ידי יגיעה.

התייצבו וראו את ישועת ה'

וכמה הוא דומה בזה – אדם הלז שהוא תולה הצלחתו באיזה אמצעים, וחסר לו מדת הבטחון שהשי"ת ימציא לו כל צרכיו באופן שהוא רוצה – לאדם שהוא במדבר, הכביד עליו הצמא, ומצא מים שאינם מתוקים בבור אחד ורוה מהם – מגדל צמאנו, וכאשר הלך מעט ומצא מעין נובע מים מתוקים, דאג – הצטער על מה שקדם משתותו המים הראשונים ורוותו מהם.

וכן בעל הממון שהגיע אליו בסיבה ידועה, אילו היתה נמנעת הסיבה הוא ממנו היה משיג אותו בסיבה אחרת, כאשר הקדמנו – וממילא אין לו להיות בהול על ממונו. וכמו שאמר (שמואל א' יד, ו): כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט.

אדם זה שחסר לו מדת הבטחון הראויה, ותולה הצלחתו באמצעים אחרים, עלול ביותר לבוא לידי בהלה כאשר יחסר לו אחד מן האופנים שהוא סובר שעל ידו משיג את צרכיו, מפני שלדעתו נפסקה הצינור ממנה קיבל השפעתו, ועל זה אומר שלמה המלך ע"ה במשלי (ב, כא): נחלה מבוהלת בראשונה, ואחריתה לא תבורך. וכוננת הכתוב מפרש רש"י שמדבר אודות מי 'שנבהל למהר וליטול תחילה, כגון בני גד ובני ראובן שמהרו ליטול חלקם בעבר הירדן, ודיברו בבהלה שנאמר (במדבר לב, טז): גדרות צאן נבנה למקנינו פה וערים לטפינו. עשו את העיקר טפל שהקדימו צאנם לטפם. ואחריתה לא תבורך. שגלו כמה שנים קודם שאר השבטים, כמו שמפורש בסדר עולם ובמדרש רבי תנחומא'.

אבל כשיאמת האדם בלבבו שמבלעי השי"ת אין לו כלום, וכל האמצעים שעל ידם השיג את ממונו ורכושו עד עתה אינו אלא אופנים שהשי"ת משתמש בהם בכדי להביא אליו פרנסתו, אזי לא

יהא בהול על ממונו כשיחסר לו אחד מן האופנים האלו, שהרי הרבה דרכים למקום להביא אליו את מחסורו.

ועוד יותר מזה מבאר המגיד מדוכנא זצ"ל, שלפעמים על ידי שהאדם נכנס במצב של בהלה עלול הוא לחטוף ולעשות מעשים מבלי דעת, ואינו מוכן להמתין בסבלנות עד אשר ישקיף ה' ממרום להושיעו, וברוב הפעמים יתחרט על זה אחר כך. וממחיש הענין על פי משל כדרכו (משלי יעקב פרשת אמור, רב): משל לעני שהי' מהלך בדרך לקבץ מגדיבי עם והיה מתגורר כמה שנים בדרך, נטפל אליו עני שירד מנכסיו זה ימים לא כביר וילכו שניהם יחדיו, ונתארחו באכסניא אחד אשר הבעל הבית היה מפורסם למכניס אורח גדול, שמחו מאד והיו יושבים ג' או ד' שעות ומצפים שיתנו להם לאכול ולא נתנו לפניהם, ויאמר העני החדש למה אנחנו מחשים, נלך ונקש את בעה"ב שיתן לנו לאכול. ויגער בו העני הזקן כי היה בקי בדבר ויאמר לו: שים יד לפה עד שיקראו אותנו אל הלחם.

בתוך כך באו אנשים סוחרים אל הבית ויתנו קול לאמר מהרו ותנו לאכול ולשתות וילכו מזהרה וישימו לפניהם לאכול ויתנו להם כל אשר שאלו, והאישי הזה משתאה מחריש לאמר למה לא אעשה גם אני, והזקן סותם את פיו שלא ידבר מאומה, ואח"כ כשהלך בעה"ב לאכול אז אמר אל העניים קומו אכלי בלחמי, וישבו עמו ויאכלו וישתו וישבו לבם וילינו בטוב, ויאמר העני הזקן לדעהו מה זה חרדת עלי לדחוק השעה, ולא כך אמרתי לך שיגיע העת ויתנו גם לנו לאכול, וזה משיב: עם כל זה מדוע נשתנית מן הסוחרים הלא הם מהרו ובקשו וניתן להם, ויאמר אליו הזקן הלא למחר תראה הבדל גדול ביך ובינם.

וישימו ממחרת ללכת לדרכם, והנה הבעה"ב יושב עם הסוחרים לחשוב חשבונו עמהם כמה

העולם הזה, ושאינו נוגע ללבו שום ענין של כבוד או שאר הבלי העולם, על כן הלך אליו לראות בעבודתו בסעודת רעוא דרעוין.

כשהגיע לשם סיפר רבי וועלולוי בשם חותנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע שבאשר חזר מהחתונה של בנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ז"ע שנעשה חתנו של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ע, דיבר מאוד בהתפעלות נפלא מהטשערנאביל'ע הויף, ולא רק מן הבני עליה שהיה שם, אלא אפילו מן האנשים פשוטים כגון הבעלי עגלות שמצא שם.

והסביר את דבריו: חותני היה בטבעו פחדן, וסיפר חותני שהיה זקוק לנסוע לאיזה עיר ברוסיה, ובנוסעו עם בעל העגלה דרך יער, נתיירא מאוד מהחיות והתאנח, שאל אותו הבעל עגלה לסיבת אנחתו, והשיב לו: הכי איך רואה שהחיות והבהמות מתקרבים אלינו. אמר לו הבעל עגלה בפשיטות: אני איני מפחד, וזען איך פאהר ארויס נעם איך דעם בייטש אין די האנט, און די באשעפער אין הארץ, און איך האב פאר גארנישט מורא!

ובזה פירש רבי וועלולוי בנעימות לשונו הכתוב בתהלים (כג, ד): שבטך ומשענתך המה ינחמוני. 'שבטך' מלשון שבת, מקל - איך נעם דעם שטעקן אין די האנט, 'זמשענתך' - און דעם אייבערשטען אין הארץ למשען ולמבטת, 'המה ינחמוני' - שלא אירא משום מקרה בעולם.

זאין אלוך מבעלעדיך

זאת לדעת שהחסרון בבטחון הוא עון חמורה, ומפורש בפרשת השבוע (פרשת כי תשא) שנחשב כעבודה זרה ממש. דהנה בפרשתינו מבואר הסיפור של החטא העגל, וכל העניין הוא למעלה מהשגתנו, ואי אפשר לאנשים כערכינו להשיג בקט שכלינו העניין הנורא הזה. אבל המפרשים עמדו לבאר בבחינת אפס קצהו תראה, כיצד

מגיע לו בעד מאכל ומשתה והליטה, אז אמר לו הזקן: ראה אתה אם ראשיתך היה מצער יושב ומצפה לחסדו, התחסד עמך ולא תשמע קול נוגש ותלך מאתו בשלום, ולהיפך הסוחרים שמהירו עצמם לבקש תפקידם עתה ראה נא את החשבון הערוך לפניכם.

והנמשל מבואר במאמר שלפנינו, 'נחלה מבוהלת בראשונה', הן אמת כי יזדמן נחלה הממהרת לבוא תיכף אחר הבקשה, אבל 'ואחריה לא תבורך' כי תהיה צריך ליתן דין וחשבון על כל טובה שתשיג מטובות העולם הזה, כמאמר חז"ל (אבות ג, טז): החנות פתוחה והחנוני מקיף והגבאים מחזירים בו'. לא כן הצדיקים שמואסים בטובות העולם הזה כ"א הטוב רודף אחריהם, עליהם נאמר (ישעיה נב, ב): יבוא שלום ירחו על משכבותם בשלום ואין מחריד להם דבר לא ישמעו קול נוגש.

ה' לי ולא אירא

וכל זה כי על ידי הבטחון מתבטל מהאדם כל מיני דאגות, ויש לו חיים של מנוחה ושלוה. רמז נפלא על זה איתא בספרי קודש, שבתיתבת 'דאגה' יש האותיות של האלף בית על הסדר, וחסר האות "ב", הרומז ל'ב'טחון, כי בשעה שיש לאדם בטחון אזי ממילא יתבטל ממנו כל הדאגות, מפני שהבטחון מעניק לאדם מנוחה נפלאה, עד שאין לו שום בהלה ודאגה, אבל אם חסר ממנו ה'ב' היינו הבטחון, אזי הוא מלא דאגות ובלבולים.

שמעתי מאת אא"ז כ"ק גאב"ד מעלכאון זצוק"ל שסיפר (וגני המלך, צדיקי בית טשערנאביל), שפעם שהה בעיר קראקא יצ"ו על שבת קודש, ובאותה שבת ערך שם הרה"ק רבי זאב זלאטיפאלי ז"ע (נכד הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל ז"ע), ובהיות שכבר שמע מרבו הרה"ק רבי שמעון'ע זעליחזבער ז"ע שהפליג במעלתו של רבי זאב הנ"ל, ואמר עליו שהוא מופשט מכל מותרות

כדי להשיג רצון הבורא בדעתם הרעה, וזה היה עיקר עבודת כוכבים, וכך היו אומרים עובדיה היודעים עיקרה, לא שהן אומרים שאין שם אלוהים אלא כוכב זה. הוא שירמיהו אומר (י' ז-ח): מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה, כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך, ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עין הוא. כלומר הכל יודעים שאתה הוא לברך אבל טעותם וכסילותם שמדמים שזה ההכל רצונך הוא. עכ"ל.

נמצא שהחטא הנורא שלהם היה מה שסברו שצריכין אמצעי להשיג עליהם, אם כן החסרון בבטחון בה' ומה שהאדם סומך את עצמו על אמצעי שיפרנס ויכלכל אותו, הו"ל עבודה זרה ממש. ועונשו גדול מאוד, כמו שכתב המחבר בתחילת שער הבטחון (הקדמה): ומי שבוטח בזולת ה', מסיר האלהים השגחתו מעליו ומניח אותו ביד מי שבטח עליו. ע"כ.

והוא כל יכול, ונותן מחיה לכל

הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זצ"ל מבאר הענין ביתר אורך, וז"ל: ואמר (דברים לב, לו): אי אלהימו צור חסיו בו, אשר חלב זבחימו יאכלו, יקומו ויעזרוכם. בכתובים אלו מבואר כי בתקופת עיקבתא דמשיחא, יעבדו ישראל לעבודה זרות שונות, בדמותם כי הע"ז תעזור אותם להנצל מצרותיהם, וכאשר יראו כי ע"ז פלונית לא תעורם, יתחילו לעבוד לע"ז אחרת, ואח"כ לשלישית וכו', עד אשר יתברר כי כל הע"ז הן לא לעור ולא להועיל, כאמור (שם, לט): ראו כי אני אני הוא.

ובהשקפה ראשונה יפלא, איזה עבודה זרה יש אצלנו? אבל הדבר פשוט כי עבו"ז איננה דוקא צלם של עץ ואבן, כי אם כל דבר שירממה האדם שיש בכוחו להטיב ולהרע היא ע"ז ממש, כי אין עוד מלבדו כתיב (שם ד, לה): ואם יכטחו על איזו כתה ושיטה שהיא תעזרנו, עושים את הכתה

אכן נתדרדרו הדור דעה לדיוטא תחתונה לטעות במעשה עץ ואבן, הרי היו מיוצאי מצרים שראו הניסים המפורסמים עין בעין, ועכשיו גם זכו לקבל את התורה על הר סיני, ושם ראו בחוש מציאותו ואחדותו ית"ש בעולם, וכיצד טעו בעון כזה.

האור החיים הקדוש מבאר שבאמת האמינו במציאות השי"ת, אלא היות שעלה משה למרום ולא חזר אליהם, רצו לקבל עליהם אמצעי שינהיג אותם עלי אדמות, והיך לשון קדשו (שמות לב, א): פירוש לצד כי ה' המוציא אותם מארץ מצרים הוא נעלם וגבוה מאד, ויקר להם מקרה רע באין משגיח עליהם [שלא חזר משה רבם אליהם], לזה יעשו כח מכוחות צבא השמים שיהיה למטה לפניהם, ולעולם לא מרדו בסיבה ראשונה אלא שרצו באמצעי, ואולי שחשבו שלא צוה ה' על איסור האמצעי אלא כל עוד שיהיה משה, ולזה אמרו כי זה משה האיש וגו', ואפשר כי טענות טעות טרופה בפיהם, באומרים: כי זה משה האיש אשר העלנו וגו', פירוש הרי לך ראייה כי צריך אמצעי שלא הוציאנו ה' בלא אמצעות שליח, אמור מעתה כי יש צורך באמצעי. עכ"ל.

הרמב"ם מבאר שהדורות הראשונים טעו כמו כן בדבר זה, שסברו שצריכין אמצעי לקבל ההשפעות מהשי"ת, עפ"ל. וז"ל (הלכות עכו"ם א, א): בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה, חזו היתה טעותם, אמרו הואיל והאלוקים ברא כוכבים לו וגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד, והם שמישים המשמשים לפניו, ראיין הם לשבחם ולפארם ולחלוק להם כבוד, וזהו רצון הקל יתברך לגדל ולכבד מי שגדלו וכבדו, כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו, וזהו כבודו של מלך. כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות לכוכבים היכלות ולהקריב להם קרבנות ולשבחם ולפארם בדברים, ולהשתחוות למולם

השיגה מהשכן, אחרי שרבי חיים פרס כדן ובידך ברכת המוציא אמרה לו אשתו: רציתי להטעימך הטעם כשאיין לחם בבית, למען תרגיש בצערי ובצער הילדים שאיין לי במה להשביע רעבונם. באומרה מילים אלה פרצה בכבי מר והוסיפה: גם לחם זה שאתה בוצע עליו שאול הוא מאת שכננו ר' ישראל יעקב.

רבי יוסף חיים הצטער מאוד על סעודה זו שאינה מספקת, ועוד שהלחם לא משלו הוא, דבר שהיתה מוזר בעיניו, כי מעולם לא שאל דבר מאחד. דחק עצמו ואכל שיעור כזית שיוכל לבודך עליו ברכת המזון דרבנך, ולא שבע כדי שלא לשבוע מסעודה שאינו שלו.

כל אותו הזמן שרבי יוסף חיים אכל את סעודתו הדלה וברך ברכת המזון, עמדה הרבנית בפיתת החדר השני ובוכה. צערה של אשתו ורעבון ילדיו נגעה מאוד ללבו של רבי יוסף חיים, ועם גמר ברכת המזון אמר כמדבר אל עצמו: אמנם נדמיתי שגם לה יש מדת הבטחון כמוני, אבל עכשיו שאיני כן עלי לצאת ולחפש פרנסה, ולקיים חובת ההשתדלות. ומיד יצא מביתו "לחפש פרנסה".

כשיצא מביתו הלך על יד בית החולים אחד, ומצא שם על הארץ שני נפוליון של זהב, מיד חזר לביתו עם המציאה שבידו בשמחה רבה. עד כאן סיפר השכן רבי ישראל יעקב מה שענינו ראו ולא זר.

וכך היה מורגל בניסים נגלים בתמידיית ממש, כמו שסיפר רבי יוסף חיים ז"ל בעצמו לנכדיו מה שקרה עמו בהיותו בחור בישיבה, והיה ממת עצמו באהלה של תורה מתוך דחקות גדול, באין לחם לאכול, אבל כל זה לא הציק לו ולא הפריע לו בלימודיו, רק על דבר אחד לא היה יכול לסבול בהיותו מטבעו איסטגניס גדול וחסרו לו הפרוטות לשלם לכובסת הלבנים, והיה מצטער ביותר על שלא היה יכול ללבוש כסות נקיה

הזאת עכו"ז, וכן אם יבטח האדם על כוחו ועוצם ידו עושה את עצמו עכו"ז. עכ"ד.

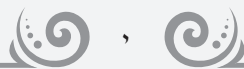
וכן כותב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל (קהלת יעקב, ראש השנה דרוש כז): דהנה אם האדם נצרך לחבירו והוא צריך להכניע את עצמו לו, הוי כאילו עשאו עבודה זרה, ששם בטחונו עליו, כדכתיב (ידמיה יז, ה): ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו וכו'. וכאילו עשאו במה, וכן אמרו חז"ל (ברכות יד, ד) עוד בפסוק (ישעיה ב, כב): חדלו לכם מן האדם וכו', כי במה נחשב הוא. אל תקרי במה אלא במ"ה. ע"כ.

כי אין מחסור ליראי

בספר האיש על החומה מסופר על גדל מדת הבטחון של הגאון רבי יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל כדלהלן: בבית רבי יוסף חיים היה שדוי דחקות ועוני גדול, אבל רק פעם אחת ויחידה פקעה סבלותה של אשתו הצדקנית, וליבה דארה למראה עולליה המבקשים לחם והיא לא יכולה למלא את מבוקשם, וכך סיפר עד ראייה הישיש רבי ישראל יעקב כרנשטיין ע"ה:

גרים היינו בשכנותו של רבי יוסף חיים שנים רבות, באחד הימים בשעת הצהרים הקישה הרבנית על דלת ביתנו ושאלה בעצב ובביישנות אם נוכל להשאיל לה כיכר לחם לארוחת הצהרים, ויהי הדבר לפלא כי מימיה לא נהגה הרבנית לשאול משכניה מחוט ועד שרוך נעל, ובייחוד צורכי אוכל, ניגשתי לארון הקיר ובחרתי כיכר לחם אפוי היטב, והושטתי אותו לרבנית.

מכיוון שראיתי בכל הענין מקרה לא רגילה גברה הסקרנות שבי ועקבתי אחרי הרבנית עד לתוך ביתה לראות מה יעשה לה, כשבנכסתי אחרי הרבנית ראיתי שרבי יוסף חיים מסב ליד השולחן שוהה וממתין לראות מה שתגיש לו אשתו לסעודת שחרית, הגישה לו הרבנית את הלחם שזה עתה

ועינינו תראינה מלכותך

בספר דברי שלמה כתב לפרש הכתוב (שמות מ, לח): כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל. 'על פי הידוע, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף דבר הנדמה לעיני אדם כי לרעתו הוא, רב טוב וחסד טמון וגנוז בגוויה, רק שעיינינו טחו מראות האמת, וזהו 'כי ענן ה' על המשכן', אף בעת ששוכן ענן וערפל בעולם, דהיינו בעת הסתרת פנים כמאמר הכתוב (איכה ג, מד): סכותה בענן לך. 'יומם' טמון בו מדת החסד שהוא מדת יום, כמאמר הכתוב (תהלים נב, ג): חסד קל כל היום. 'ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל', פירושו רק לעיני כל בית ישראל נראה ח'ו' כחשכת לילה והסתרת פנים, אבל באמת חסדי ה' מרובים.

ויש להוסיף רמז לזה, כי הסופי תיבות של תהיה לילה ב'ו לעיני, הם אותיות שם הוי"ה, המורה על רחמים וחסדים, להורות כי אף בעת הסתרת פנים, חסד ורחמים מלא כבודו.

בענין זה מביא בספה"ק ייטב לב (פרשת אמור, ד"ה במדרש) מה: שפירוש מוזלה"ה (הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע), שבענו מטובך (ניסח התפילה ביו"ט), כי יש חסדים מעוטפים על דרך כל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס:), ויש חסדים שהם גלויים וידועים, וזה שאנו מבקשים (תהלים פה, ח): הראנו ה' חסדך. דכבר אמרו (יומא עד:): סומא אינו שבע, ומהחסדים שהן מעושים ומכוסים אין בהם כדי שביעה, על כן אנו מבקשים 'שבענו מטובך', כלומר הראנו ה' טוב חסדך בגלוי ואז נשבע מטובך.

לעיתים קרובות, אמנם היה עמו בחור בן אמידים שהרגיש במצוקתו, והוא הפציר בו שיקבל ממנו איזה פרוטות תמורה בעד השיעורים שהוא קובע איתו, אבל כבר אז התרחק עד קצה הגבול מקבלת טובת הנאה מאחרים בכל צורה שהיא, שוב ראו מן השמים בצערו, וכפי שהוא העיד בעצמו היה מוצא מדי שבוע בדרכו מהישיבה לאכסנייתו שבעה קרייצער שהיו דרושים לו עבור הכובסת.

ומספר תלמידו ר' משה בלוי ע"ה בספרו עמורא דנהורא שסיפר לו רבי יוסף חיים שהיה רגיל בזה כל כך עד שהיה מחפש כל משך דרכו מהישיבה להאכסניא, ולא הרגיש שיש בזה ענין תמוה, עד שפעם פגע בו אחד מחבריו, ושאל אותו מה אתה מבקש?! והוא התבייש בעצמו. או אז הכיר גדל השגחת הבורא עליו, ושהוא ממציא לו את פרנסתו בכל עת שהוא צריך לו.

ידע כל פעול כי אתה פעלתו

ובאמת נתונים כולנו במצב שכסדר נצרך להכיר שהשי"ת מנהיג אותנו, ומכלכל אותנו כפי צרכינו, שהרי לגלג השנה נחלק לארבע תקופות, והם: סתיו (חדשי תשרי חשוון כסלו), חורף (חדשי טבת שבט אדר), אביב (חדשי ניסן אייר סיון), קיץ (חדשי תמוז אב אלול). השי"ת קבע כן בכדי להביא אותנו לידי בטחון, שמדרך האדם כשהכל מתנהג באופן אחד ומתחיל לקבוע לעצמו סדר ההוצאות וההכנסות, אזי אפשר לו להרגיש שהכל מתנהג בטבע, ולכן הוא מחליף את הזמנים, ומתחיל תקופה אחרת שאז משתנה הסדר, וכגון אחר ימות החורף מתכוננים לקראת הקיץ שיש הוצאות אחרות ויתירות, וכן בכל ארבע התקופות, ובוה מתחזק הבטחון בלב האיש, בראותו שבכל הזמנים השי"ת ממציא לו את טרפו בהרחבה.

שיעור מ' - יום א' פר' ויקהל תשפ"ד

בתוכן:

וכל מאמינים שהוא תמים פעלו • ותמלוך על כל ביחוד • כי בכ לבד ענינו תלויות •
בנפשו יביא לחמו, משול כחרס הנשבר • ומי יעמוד לפניך בדין • ואתה דורש
מעשה כולם • כי זכר כל המעשים לפניך בא • ויבין על יצור כי אתה יצרנו • ענינו
לך תלויות עד שתחננו • הוא מלך הכבוד סלה • חירות מן היצר הרע

וכל מאמינים שהוא תמים פעלו

כאשר עומדים בחודש אדר לנכון להזכיר
דברי החתם סופר (תורת משה פרשת כי תשא, ד"ה
וראית) שמבאר הלימוד הנפלא בענין האמונה של
הנס דפורים, וז"ל: וראית את אחורי ופני לא יראו
(שמות לג, לד). יש לומר על פי רמז, דהנה רואין כמה
דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת
אשר אנו מתמיהים למה עשה השי"ת ככה, אבל
לאחר רבות הזמן אנו רואים ומבינים למפרע הכל,
כאשר לכל הסיבות תכלית כוננתם כי כולם היו
הכנות כדי שתיעשה דבר גדול כזה.

וכאשר היתה בנס דפורים הדיגת ושתי ולקחת
אסתר, וכל הסיבות שהסביבו לדבר הזה, והכל היה
הכנה להצלח ישראל, אבל קודם שנעשה פתגם
המלך אין אנו מבינים רק מאמינים, כי בלי ספק לא
דבר ריק הוא רק ממנו שעם הדבר הכמוס ונעלם,
וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו כי מקבלין שכר
על האמונה, וזה 'וראית את אחורי' לאחר שנעשה
תכלית הדבר תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה
שנעשה, אבל לפני לא יראו' ולא יבינו תכליו, וזה
'ופני לא יראו'. ע"כ.

ענין זה היא אחד מן העיקרים הגדולים בענין
הבטחון, כמו שהיה אצל הנס דפורים, שכל הסיפור
נרחש במשך תקופה ארוכה של י"ג שנים, ובשעת
כל מקרה בפני עצמו לא הבינו סיבת ותכלית
הדבר, ובפרט בשעה שנגזר עליהם גזירת המן
לא ידעו ולא דאו כיצד יזכו לישועה, אבל אחרי
ככלות הכל נתברר הכל למפרע, והכל על מקומו
יבוא בשלום. וזה עלינו ללמוד על למעשה בכל
מקרי החיים, שצריכין להלך בתמימות עם השי"ת
בידיעה ואמונה ברורה שהוא מסבב הכל למעט
ולטובתו, ולבסוף יזכה להבין הכל על בודיו. ושכר
מיוחד יקבל האדם על זה, כמו שכתב החתם
סופר בדבריו: וזה האמונה טובה גדולה הוא לנו
כי מקבלין שכר על האמונה.

ותמלוך על כל ביחוד

הגה"ק בעל קול אריה זי"ע בקונטרס פתח טוב
(פתחה לספרו שו"ת קול אריה, אות ז) מביא דברות קדשו
החתם סופר הג"ל, ומוסיף לפרש לפי"ז מאמרם
זי"ל על הפסוק הג"ל (ברכות ז): וראית את אחורי.
אמר רבי שמעון חסידא מלמד שהראה הקב"ה

למשה 'קשר של תפילין'. ויש להבין למה נקט הקשר של התפילין דייקא.

אלא 'הכוונה', כי כבר מבורר בספרים (ואלשיך דברים ג.ד.) שענין קריאת שמע שאנו אומרים 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', הוא דאנחנו מאמינים ואומרים: 'שמע ישראל, ה' דבין הנהגת החסד, שעל זה מורה השם הו"י ב"ה, ובין 'אלוקינו' הוא הנהגת הדין שעל זה מורה שם אלוקים, 'ה' אחד' הכל הוא חסד כנ"ל.

ועל זה מורה לדעתנו גם כן ענין התפילין, אשר בהם עיקר מצות קריאת שמע, כמו שאמרו חכ"ל (ברכות יד.) והוא דתפלה של ראש הוא בית אחד מורה על שהכל אחדות גמור במקורו, ואח"כ יתפרדו ממנו שתי רצועות אחד לימין שמורה על חסד ואחד לשמאל שמורה על דין, ואח"כ לבסוף יתאחדו בהקשר של תפילין ונעשו שוב ב' הנהגות אחדות אחד, והכוונה שלבסוף רואין לאחור ולמפרע שאף מה שהיה נראה שתיים מדת הרחמים ומדת הדין הכל אחד, שגם מדת הדין הוא ממקור הרחמים והחסד והיה הכל לטובה.

על כן שפיר אמרו חכ"ל על 'זראית את אחוריי' שהראה לו הקב"ה קשר של תפילין, היינו שלאחרו רואין למפרע שהיה חסד כדברי מרן הנ"ל, והבין.

כי כך לכד ענינו תלויות

פרק ד' - וזל"ק: וממה שראוי לבושה על האלוקים בטרפו, כשיתעכב ממנו הטרף יום מן הימים, שיאמר בלבו: כי אשר הוציאני אל העולם הזה בזמן ידוע ובעת ידועה, ולא הוציאני אליו לפנייהם ולא לאהריהם, הוא שמעכב ממני בו טרפי לעת ידוע ויום ידוע, לדעתו מה שהוא טוב לי - כשיתבונן האדם שהבורא עולם ברא אותו בזמן קצוב ומסוים, ברגע המדויק שהבין שהוא לתכלית טובתו, אזי יגיע לבטחון שבודאי

ידוע שצריך לפרנסה, ואם עיכבו ממנו על כרחק שהוא יודע מה שהוא טוב בעבורו.

וכן כאשר יבואוהו טרפו מצמצם ולא יותר על מזונו מאומה - דברים אלו אמורים גם כן כלפי מי שמגיע לו הפרנסה באופן מוגבל, ויש לו די לקנות רק מה שמוכרח ולא יותר מזה, גם הוא - **ראוי לו להשוב בלבו ולומר:** הרי אין זה הפעם הראשונה שאני מצוי במצב כזה, והלא כבר קרה זה אצלי, וכמו שסיפק את כל צרכי באותו זמן כן יסיפק לי גם עכשיו - **אשר הכין מזוני בשדי אמי** - השי"ת שסיפק את פרנסתי בתחילת חיי בהיותי במעי אמי, ודי לכללתי יום יום - ובאותו שעה הכין את פרנסתי באופן זה שיהיה כדי פרנסתי לאותו היום, ולא יותר מזה, **עד אשר המיר לי בטוב ממנו** - השי"ת המשיך באופן זה עד שהחליף אותה בדרך אחרת טובה יותר, לספק פרנסתו בהרחבה ולא בצמצום, **ולא הזיק לי בואו בצמצום מאומה, כן לא יזיק לי בא הטרף הזה אשר העתיק אותי אליו עתה, בצמצום כפי צרכי עד תכלית ימי מאומה** - אין לו לדאוג על זה, שכמו אז כן עתה לא יזיק לו מאומה. ויהיה **נשכר על זה** - האדם יקבל שכר על השקפה זאת, ואדרבה יתגדל בטחונו בזמנים אלו, כי בכל בוקר ישאל: מהיכן אקבל מזוונתי ליום זה?, וישב לעצמו: 'הלא אתה ה' תתן לי את זאת'.

וכן אפשר לאדם להתבונן בכל הזמנים שהיה סמוך על שולחן אביו ואמו, שגם אז מעולם לא הי' לו נכסים מעצמו, והיה מתפרנס באופן זה שקיבל מה שהיה צריך ולא יותר מזה, ובכל זאת בשום פעם לא חסר לו מאומה, על כן עליו לבטוח בו גם עכשיו ולא ידאוג כלל, כי השי"ת הוא היותע את מה שהוא צריך.

כמו שאמר הבורא על אבותינו במדבר (שמות עז, ז): ויצא העם ולקטו דבר יום

כך שהשי"ת אמר לירמיה להודיע לכלל ישראל שהוא זוכר אותם הימים לנצח לטובה, מפני שזכו להשיג מדרגות נשגבות במדת הבטחון.

בנפשו יביא לחמו, משול כחרס הנשבר

בספה"ק תפארת שלמה (לראש חודש, ד"ה טוב) מבאר באופן נחמד הכתוב טוב לחסות בה' מבטוח באדם. דהנה 'יש לדקדק שהיה צריך לומר 'מלבטוח באדם', כי כן הוא על פי דקדוק לשון הקודש בכל מקום, ועוד הא אין הענין של שני הבטחויות בגדר השיווי כלל, כי כבר אמר הכתוב (ירמיה יז, ה): 'ארור הגבר אשר יבטח באדם, ואשרי הגבר אשר יבטח בה', ואיך אמר כי טוב לחסות בה' מבטוח באדם כאלו הם שני דברים שווים אך זה טוב מזה, הלא זהו הוא בארור וזהו בברוך.

אך הפירוש הוא, שהאיש אשר ישים את לבו לבקש השתדלות רב מטובות בני האדם ולא ישיגם, הנה על ידי זה ישוב ממילא לבטחון בהשם יתברך, כי טוב הוא. וזה פירוש טוב לחסות בה', וזה ידע וישיג מן הבטחון בהאדם ולא ישיג מס הטובה כלל, ידע כי אין טוב רק לחסות בה'. עכ"ד.

כי אדרבה האיש אשר מוכרח לבטוח עצמו על בני אדם, הוא מכיר ביתר שאת שטוב יותר לבטוח בהשי"ת מלבטוח עליהם, כי רואה קוצר רוחם ומיעוט כוחותם לעזור אותם, וזהו 'טוב לחסות בה', מלבטוח באדם, כי על ידי הבטחון בבני אדם מגיע האדם לידי ההכרה שאכן "טוב" לחסות בה', כי הוא בעל היכולת והכוחות כולם, ויודע ומבחין בצרכי בריותיו יותר מכל נברא שבעולם.

ומי יעמוד לפניך בדין

כתיב (קהלת ט, ד - ה): כי מי אשר יחובר אל כל החיים יש בטחון, כי לכלב חי הוא טוב מן

ביומו. – על העם היה לצאת בכל יום בנפרד וללקוט את מזונותם בעבור אותו היום בלבד, ולא היו יכולים להכן מיום אחד לחבירו, והאריכו חבז"ל (יומא ע"ג). לבאר ענין זה: שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשוד ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים. ע"כ. שזוה היתה תכלית נתינת המן באופן זה, 'שיכוונו את לבם לאביהן שבשמים'. וכן כשהאדם נמצא במצב כזה שמזונותיו מגיעים לו בדיוק ובצמצום, אזי ידע שהתכלית מזה הוא שישגיג את הבטחון ביתר שאת.

ואמר (ירמיה ג, ג): הלך וקראת באזני ירולים לאמר וגו', לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. – השי"ת אמר לירמיה, לך והכרז באזני העם היושבים בירושלים, ותאמר להם שאני זוכר את הימים הגדולים שאבותיכם היו במדבר, שאז נתעלו בדרגות גבוהות במדת הבטחון, וכן מביא רש"י ז"ל על הפסוק (שמות יב, ט): וגם צדה לא עשו להם. מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו האיך נצא למדבר בלא צדה אלא האמינו והלכו, הוא שמפורש בקבלה (ירמיה ב, ג): זכרתי לך חסד נעודיך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. ומה שכר מפורש אחריו (ישע, ג): קודש ישראל לה' וגו'.

כזה אנו מבינים קצת ההשתלשלות של הדור המדבר, שהיו נתונים במצב של נסיון בעניני פרנסתם, ואכן זהו שגרם להם להתלונן כמה פעמים, אבל עם כל זה זכו להתעלות נפלא, עד כדי

בבקשו שרוצה לומר 'דברי סיוס' על דברי רבי אלחנן, משנטל רשות הדבר דיבר כרבע שעה על נושא שונה לגמרי, והפליג במעלת מי שנתן אפילו "פרוטה אחת" לצדקה, ובכך קייר את כל ההתלהבות שהיה אצל העולם מרשומו של הדרשה של רבי אלחנן. ואכן לא עלה ביד רבי אלחנן לקבץ כי אם פרוטות ממש.

באותו ליל שבת בא הרב של הבית הכנסת הנ"ל עם עוד נכבדים כאילו "להתנצל" על העלבון שעשה לרבי אלחנן. אבל רבי אלחנן השיב להם בפנים מסבירות: אין לי שום תעדרומות עליכם. דהנה למחר יקראו בתורה (שמות לא, ב): ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. הבה נתאר את החזיון הזה, עומדים לבנות את משכן ה', מן השמים קבעו בצלאל בן אורי לקבל תפקיד זה, והנה משה רבינו הולך ברחוב, פוגש ביהודי ושואל אותו: הלא צריכין לבנות את המשכן, האם אולי אתה בצלאל בן אורי? משיב האישי: לא - אנכי ראובן בן יעקב. וכך עבר ליד יהודי השני ושאל אותו אם אולי הוא 'בצלאל בן אורי', עד שהגיע למצוא האישי ששמו 'בצלאל בן אורי' שנבחר משמים לבנות המשכן.

המשיך רבי אלחנן ואמר: האם יעלה על הדעת שמשנה רבינו יתירעם על כל אותם האנשים שלא היו שמם 'בצלאל בן אורי' מדוע אינם רוצים לבנות המשכן, וכי מה בידם לעשות אם הם לא נבחרו להקמת המשכן, ובכן אין שום מקום לתעדרומות עליהם. ואם כן הוא הדין ממש בעניינינו, אם הבית הכנסת שלכם לא נקראו להימנות עם בוני התורה בזמן הזה, ואין לכם הזכייה לתמוך במשכן ה' בזמננו, מה מקום יש לתעדרומות... הלא מן השמים קבעו למי נותנים הזכי' להיות ממחזיקי התורה, ועל כרחק שהקהילה שלכם לא נמנו ביניהם.

סיפור זה הוא לימוד נפלא בענין הבטחון, שהרבה פעמים האדם סומך עצמו על איזה אנשים

האדי המת. כי החיים יודעים שימתו, והמתים אינם יודעים מאומה ואין עוד להם שכר כי נשכח זכרם. ופירש"י: כי בעודו אפילו הוא רשע ונתחבר לרשעים, כמו שנאמר אל כל החיים, אפילו לרשעים יש בטחון שמה ישוב לפני מותו. כי החיים ידעו שימותו. ואולי ישובו אל לבם יום המיתה וישובו מדרכם, אבל משמתו אינם יודעים מאומה, ואין עוד להם שכר פעולה שיעשו מן המיתה ואילך, אלא מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת ע"כ. ולכאורה למה דייקא המיתה גורם לאדם שיחזור בתשובה.

אלא הענין הוא, דהנה כל עוד שהרשע חי על האדמה והשעה משחקת לו, אזי הוא בא לכלל טעות וסובר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', וסומך עצמו שהוא יסדר את עצמו בשיגיע העת שיצטרך לעמוד לפני הבית דין של מעלה, אבל כשמוגיע יום המיתה שלו אזי הוא מכיר שכל חייו היה בטעות גמור, ושאינן שלטון ביום המוות, על כן הוא חוזר בתשובה שלימה להשי"ת, כי מי יעמוד לפניך בדין.

ואתה דורש מעשה כולם

מסופר על הגאון רבי אלחנן זואסערמאן זצ"ל, שכאשר שהה בארצות הברית במסע מגיבת למען הישיבה בברנוביץ, דרש בליל שבת בין קבלת שבת למעריב באחד מבתי הכנסיות, והציע שהנדבנים יקבלו על עצמן הסכום הנדרש להחזקת הישיבה, מי שהוא בעל יכולת יקח על עצמו זכות שבוע שלם, העולה בשמונים דולר לפי המחירים דאז, ומי שיש ידו משגת ינדב לפחות דמי כלכלת תלמידי הישיבה ליום אחד. והפליג בגדול הזכי' להיות ממחזיקי התורה.

מיד בתום דרשתו הנלהבה היה ניכר עליהם שהם רוצים לקחת חבל במצוה גדולה זו, אבל באותה רגע התקרב רב בית הכנסת אל הבימה

ויבין על יצור כי אתה יצרתו

זול"ק: **וכן אם יבואהו טרפו בסיבה מבלי סיבה** – ויתר על כן על האדם להיזהר שלא לטעות אם מזונותיו יגיעו לו בדרך אחת ולא בדרך אחרת שהוא היה מעדיף יותר, ומקום **מבלי מקום** – או שמגיע לו במקום אחד ולא במקום אחר שהוא היה מרוצה ממנו יותר, ועל **ידי איש מבילתי איש אחר** – שמזונותיו באה אליו באמצעות איש אחד ולא ע"י איש אחר, אזי אין לו להצטער על זה אלא – **יאמר בלבו: אשר יצרני על צורה ותבנית ומדה, מבלי שאר הצורות והתכונות והמדות** – הוא ייצר וברא אותי בצורה ותכונה מיוחדת, שונה לגמרי משאר אנשים, לתקנת עניני – הכל בשביל התכלית המסוימת שלי, הוא בחר לי **שיבוא טרפי על הפנים המפיקים לעניני, מבלי שאר הפנים** – גם הוא בחר בעבורי האופן שעל ידו יבוא פרנסתי, שהיא לתועלת עבוד תכליתי, ועל כרחק שזהו הדרך היחידי שלי להצלחה ולא בשום דרך אחרת.

כשם שאין לאדם לומר שהוא רוצה להיות א' קאפ העכער' ממה שהוא עכשיו, או שרוצה שיהא דומה לאיש אחר בצורת פניו, שהרי זה דבר שאינו שייך במציאות, שהשי"ת קבע לכל או"א בפרטות דמות תוארו, כן עליו לדעת שגם האופן שעל ידה ישיג את פרנסתו קצוב מהשי"ת בעצמו, ושבאופן אחר לא היה יכול להצליח בשום פנים אופן.

ואשר הוציאני אל העולם הזה במקום ידוע, ועל ידי אישים ידועים – דרך שני אנשים מסוימים, היינו ההורים, **מבלי שאר אישי העולם, הוא בחר לי בו טרפי בארץ ידועה, ועל ידי איש ידוע, שם אותו סיבה לטרפי לטוב לי** – כשם שהאדם מבין שמאחר יתברך נקבע באיזה משפחה הוא יולד, ובאיזה עיר שהוא ידור, כן עליו להאמין ולדעת שהשי"ת

מסויימים שיעזרו אותו, ואם הם משתמטים או מסרבים ממנו הוא מלא תערומות עליהם, וחוזן ממה שנתבאר שלאחר מכן נתברר אצל האדם שאין בכוחם לעזור אותו בשום דבר, כי הם בשר ודם, ועליו לפנות להשי"ת שיעזור אותו. אבל עוד יותר מזה עליו לדעת, שמן השמים נקבע מי שיהיה השליח לעזור אותו באותו ענין שהוא צריך, ואם כן אין שום מקום לתערומות אם הלה סירב מלמלאות בקשתו.

כי זכר כל המעשים לפניך בא

בעין זה מסופר על הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע (מלכי בקדוש. ערך צדקה), שפעם נכנס אחד מתלמידיו שהיה צריך להשיא את בתו, וביקש מרבו שיתן לו כתב המלצה שיוכל לאסוף מעות להכנסת כלה מאחינו בני ישראל נדיבי עם, ונתן לו רבו כתב המלצה, והוסיף לו ואמר: דע לך שיש בשמים רשימת נותני הצדקה, ומי יהיו הנותנים לך צדקה, ואל תיפול ברוחך אם לא יתנו לך, כי זה סימן שאינם מרשימת הנותנים שבשמים. ושמע התלמיד ושמדו בליבו.

פעם הגיע לבית עשיר אחד, והשתמש העשיר מליון לו בתירוץ של מה בכך, אז אמר התלמיד לעצמו 'ער איז נישט פון די רשימה'. כאשר שמע העשיר את דבריו שאל אותו על מה היה כוונתו, ומתחילה לא רצה התלמיד לענות אותו, וכאשר הפציר בו ענה לו כל מה שהמגיד לימד אותו בענין נותני הצדקה, ומפני שלא נתן לו כלום אמר לעצמו שעל כרחק אינו מהרשימה של נותני הצדקה לצורך מצוה זו. מיד שינה העושר את דעתו, ואמר לו שאכן הוא רוצה להיות מן הרשימה הלזו. וכן היה במקום השני והשלישי, וכך היה לו בהרחבה להכנסת כלה.

מצינו מזה שעל ידי שהאדם בוטח בה, בכל מצב שיהיה, הוא זוכה שהשי"ת יחוס עליו, ויציל אותו מכל רעה.

הוא מלך הכבוד סלה

אבל באותה שעה על האדם לדעת שהשי"ת הוא קובע את המצב המדויק לאדם, והוא מחשב שזה יהיה לו רק לתועלתו ולטובתו, וכמו שאמרנו לעיל משם הרה"ק רבי מיכל מולאטשוב ז"ע שאמר שיש רשימה מפורטת בשמים מי שיתן צדקה לכל ענין, וכן נקצב למעלה על רשימה מפורשת מה שיתרחש עם האדם. וזה נרמז בתיבת 'מכה', שר"ת מיסבב כ"ל ה'סיבות, וכן הוא ר"ת מ'לך כ"ל ה'ארץ, והיינו שבכל מכה ומקרה שעוברת על האדם, עליו לזכור שיש מנהיג לבירה, שהוא המסבב כל הסיבות לטוב לו כל הימים.

בספר אגן הסהר מסופר על הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל ראש ישיבת טשעביץ, שפעם נפלה דליקה בבנין בו היה גר הגאון רבי אברהם, ועמד מרחוק זמן רב בסקרנות לראות איך מכבים את האש, ושאלוהו באותה שעה האם אינו מודאג על כתביו הרבים והחידושי תורה שהיה מונח שם, והשיב הגאון שהמושג של דאגה אינו נוהג בשום מקום כי אם בציפורנים, שכתב הרמ"א בהלכות שבת (סימן ר"ט, סעיף א') שסדר גזיזתם ביד ימין בסדר 'בדאגה', אבל חוץ מזה לא שייך דאגה שבעולם...

וזה היה מדריגת הצדיקים בכל הדורות, שהגיעו למדריגה להיות מושלים ביראת אלוקים, וזה היה על ידי מדת הבטחון שלהם שעל ידה נסתלקו מהם כל הדאגות, וזכו להיות במנוחה בכל המצבים שעברו עליהם, כי ידעו שהכל מאת השי"ת בעבורם לטובה.

קובע בעבורו את אופן פרנסתו, באיזה דרך או איש שייגיע אליו, ובאיזה מקום שישגי אותו, ואופן זה הוא הטוב ביותר בעבורו.

והיינו שלפני שהשי"ת מוריד נשמה לעולם הזה, הוא מחפש אחרי שני הורים אשר להם יעניק השי"ת את הנשמה הזאת, שלנשמה זו יהיה נסיון ואפשרות להצליח דווקא אצל הורים אלו, וכן להורים האלו יש להם נסיון עם הילד הזה דוקא. וכן על האדם להאמין בכל עניניו שהכל נקבע מראש מאת השי"ת בעצמו, ובאופן שיהיה רק לתועלת בעבורו.

עינינו לך תלויות עד שתחנונו

איתא בילקוט שמעוני (תהלים, רמז תשב) על הפסוקים בתהלים (כה, א - ג): לדוד אליך ה' נפשי אשא. אלוקי כן בטחתי אל אבושה, אל יעלצו אויבי לי. גם כל קוץ לא יבשו, יבשו הבוגדים ריקם. וזת"ד: אמר רבי יצחק, כן בטחתי - כן כ"ב אותיות. מעשה היה בקסדין והיה שם איש גדול והיה לו שם במדינה, והיה שם איש אחר בשם זה, והיו שומרי המדינה עוברים מצאו אכסנאי אחד תפשוהו, אמר להם: הניחוני בן ביתו של מלך אני. כיון ששמעו בן הניחווה ושמדוהו עד הבקר, בבקר הביאוהו אצל המלך, אמרו לו בן ביתך מצאנו אמש, שאל המלך מן האישי: בני האם אתה מכיר אותי, השיב הלה: לאו, אמר לו: ואם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו האישי: בבקשה ממך איני בן ביתך, אלא כן בטחתי שאלמלא אמרתי כן היו מכין אותי, אמר לו המלך: ואם כן בשביל שבטח בי הניחווה. כך דוד אמר להשי"ת: 'אלקי כן בטחתי, בשביל שבטחתי כן אל יעלצו אויבי לי, ולא אני לעצמי כל כך, אלא גם כל קוץ לא יבוש'. ע"כ.

טז, יג). ולא יום קריעת ים סוף כי לא היה חירות עולם, וזה 'יוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם', ההוצאה היתה לחירות עולם.

וזהו עיקר גדול בכל בעניני האדם, שידע שהחירות האמיתית הוא כשיזכה להיות מושל ברוחו בעניני העולם הזה, ולא להיות משועבד כעבד לאדונו להתאוות ולצרכיו הגשמיים. וכן מפרש בספורנו הכתוב (שמות יב, ב): החודש הזה לכם ראש חדשים. שאמר השי"ת לכלל ישראל אחר יציאת מצרים ש'מכאן ואילך יהיו החדשים שלכם לעשות בהם כרצונך, אבל בימי השעבוד לא היו ימיכם שלכם, אב היו לעבודת אחרים ורצונם, לפיכך 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', כי בו התחיל מציאותיכם הבחירי'. ע"כ. ולזה מצוה עלינו לזכור יציאת מצרים בכל עת, כי בזה יתחזק הבטחון בלב האיש הישראלי, שידע שאין הוא ברשות עצמו, אלא השי"ת מנהיג אותו כרצונו, וזהו החירות עולם האמיתית.

בענין זה מובא בהגדה של פסח זרע יצחק (לבית ווארקא אמשיטוב), שאצל אחד מן הסדרים אצל הרה"ק רבי יצחק מווארקא ז"ל, כאשר בכור התענה בערב פסח, בעת שהגישו לו תפוח אדמה לכרפס, אבל יתר על המידה. אמר רבי יצחק'ל: איזה 'חירות' היא זו אם עוד אתה משועבד לחתיכת תפוח אדמה, וכיצד תאמר 'זמן חירותינו'.

ובזה מפרש האבן עזרא מצות נזיר, שנדבה רוחו לפרוש עצמו מכל התאוות (במדבר ו, ז): ויש אומרים כי מילת 'נזיר' מגזירת 'נזר', והעד (שם): כי נזר אלוקיו על ראשו. ואיננו דחוק. ודע כי כל בני אדם עבדי תאות העולם, והמלך באמת שיש לו 'נזר' ועטרת מלכות בראשו, כל מי שהוא חפשי מן התאות. ע"כ. ולזה מי שמשלה ברוחו להיות לבו ברשותו ראוי לקרותו 'נזיר' מלשון 'נזר', כי הוא המלך והחפשי האמיתי.

חירות מן היצר הרע

דברים נפלאים כותב החתם סופר בספרו תורת משה (פרשת בשלה, ד"ה ויסב) עה"פ (שמות יג, יח): ויסב אלוקים את העם דרך המדבר ים סוף. 'במדרש רבה (ב, טז): מכאן אמרו חכמים אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שישב. על פי מה שאמר מורי בהפלאה פרשת בשלה, וקרוב לדבריו אסביר אני. כתיב (תפילת ערבית): ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם. נראה שהיה חירות מן העולם, כי אפילו המולכים בכיפה משועבדים להעולם לתאוותיו וצרכיו הרבים, וכן כתיב (קהלת ה, ה): מלך לשדה נעבד. ותאוותיו וצרכיו מכריחים אותו ומעבירין אותו על דעתו ועל דעת קונו, ונשי שלמה יזכירו, ואין כאן חירות.

אך רבי שמעון בן יוחאי וחביריו הם המה חירות מן העולם והבליו, וככה הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים לחירות עולם, על מנת שלא ידאגו ולא יחשבו כלל על צרכי עולם הזה, ועל כן 'ויסב אלוקים את העם דרך המדבר ים סוף' ארץ לא זרועה ודרך ים סוף, ולא יעמוד שום דבר בפניהם, וזהו חירות עולם, ומשום כן אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שישב כמלך בגדוד, כי הוא המושל ולא העולם מושל בו.

על דרך זה מבאר באופן נחמד למה עושים עסק גדול כל כך מיציאת מצרים, עד שנקבע יום טוב מיוחד עבורו, ומצוה עלינו לזכור כל הימים הניסים של יציאת מצרים, ואין עושים עסק גדול כל כך מן הניסים שהיה אצל קריעת ים סוף: 'ונראה לומר בנסיעתם מים סוף כבר היה משועבדים כי הסיעם משה רבינו עליו השלום בעל כרחם מבית הים, ונצטער כל אחד 'חבל על כלי פלוני שהנחתי ולא יכולתי להסיעו עמי', 'חבל על מרכבה פלונית' וכדומה וכבר נשתעבדו להעולם, משא"כ ביום ראשון של פסח ע"כ 'למען תזכור צאתך' (דברים

דברי תורה

דרשת תקיעת שופר

יום א' דראש השנה תשפ"ד

בתוכן

ר"ה שחל בשבת אזי מניעת התקיעה פועל בשמי מעל כתקיעה עצמה + במניעת התקיעה מתעורר רעש גדול למעלה ובכך גמתקים הדינים

הרי חיל ורעדה יאחזון איך נצא זכאי בדין כי מי יעמוד לפניו בדין, ואם כן איך יכולים להמתיק הדינים הקשים ביום זה מאחר שאין אנו ממתיקים הדינים על ידי קול השופר.

אמנם הענין מבואר בייטב פנים (אבני זכרון אות סד) דזוה בעצמו דקגרים לעורר עלינו רחמים, בהיות שמצות היום הגדול והנשגב הזה הוא תקיעת שופר, וכשאין תוקעין בו הנה התעוררות הרחמים נפעל על ידי זה בעצמו, ממש כפי שמתעורר ע"י התקיעות עצמן. והענין הוא, שהרי יסוד התקיעות הוא להזכיר זכות עקידת יצחק, שקיים אברהם אבינו עליו השלום במסירות נפש, וממנו ילמדו כלל ישראל בבחינת מעשה אבות סימן לבנים למסור נפשם להשי"ת, וכמאמרם ז"ל (ר"ה טז.) תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם

ר"ה שחל בשבת אזי מניעת התקיעה פועל בשמי מעל כתקיעה עצמה

תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב. (תהילים פא ד-ה). ונראה לבאר, דהנה עומדים אנו ביום קדוש ונשגב יום אשר כל ברואי עולם יעברו לפני הקב"ה כבני מרון לדין, ואיתא בספרי קודש בשם הוזה"ק כי יום הראשון שורה דינא קשיא, וע"י תקיעת שופר מרפים הדין מקשיותו.

אמנם אם יום ראשון של ראש השנה חל להיות בשבת, תקנו חכמינו ז"ל (ר"ה כט:) שלא לתקוע בשופר, גזירה שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר. והנה בהיות שיום הראשון הוא דינא קשיא,

לבאר דברי הגמ' (מגילה טו.) על הפסוק (אסתר ד, ז) ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר, מלמד שהעביר יום ראשון של פסח בתענית. ולכאורה כיון שלא נגזרה הגזירה אלא לשנה הבאה, א"כ מדוע נזדרז מרדכי לקבוע התענית מיד, ולבטל יום טוב הראשון של פסח בתענית, הרי היה יכול לקבוע התענית אחר יו"ט, ומדוע ראה לנכון לבטל מצוות ליל הסדר מכלל ישראל.

ומבאר כי דווקא מהאי טעמא שגדול וקדוש הלילה הזה בעיני הקב"ה ופמליא של מעלה, הנה ע"י מניעת ישראל מעשות המצוות נתעורר רעש גדול בשמי מעל מדוע ביטל המצוות כנהוג, ועי"ז ראה הקב"ה והביט בעני עמו וביטל את הגזירה.

ובענין הזה יש לומר לגבי תקיעת שופר, כי כאשר הקב"ה מביט ורואה שאין כלל ישראל תוקעים בשופר כמצוות בכל ראש השנה, אזי יביט משמים ארץ לראות מה נשתנה שנה זו משאר שנים, ואז יראה בעבודת עמו ישראל שמרבים בתפילה ומקיימים תקנות חז"ל כתיקונה, ובכך נמתקים הדינים, כי ביום השבת שאין לנו כח השופר להמתיק הדינים, אזי אין כוחינו אלא בפה שהוא כח התפילה שלא ביטלוהו, וע"כ יש לנו להרבות בתפילה ביום קדוש ונשגב זה יום אשר כל באי עולם נשפטים בו, ויתעורר כל אחד לחשוב איך שעברה עליו השנה האחרונה. כי באמת קיום דברי חז"ל ממתיק הדינים, מ"מ העבודה שעדיין

עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו "עקדתם עצמכם לפני" ובכך נמתקים הדינים. וכן איתא במדרש (ויק"ר פכ"ט ס"ג) שבשעה שבני ישראל תוקעים בשופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים כדכתיב (תהלים מז, ו) עלה אלוקים בתרועה, ואחר כך - ה' בקול שופר, כי קודם התקיעות הוא בבחינת אלוקים - מידת הדין, ואח"כ הוא בחינת ה' - מידת הרחמים.

אמנם כל זה שייך רק כשחל ראש השנה ביום חול שתוקעים בו בשופר, אבל כשחל להיות בשבת שאסור לתקוע בשופר, הנה דווקא מהאי טעמא שאנו יודעים ומכירים בגודל ענין וסגולת תקיעת שופר שבזכותו עומד הקב"ה מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ובכל זאת אנו מוסרים עצמו לקיים תקנת חז"ל כפי שאנו מצווים מן התורה דכתיב (דברים ז, יא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, הרי מראים אנו בזה כי התורה הקדושה היא חיינו - חיי הגוף הנפש, ונאמנים אנחנו לה בכל תוקף ובמסירות נפש, (וכדאיתא בשל"ה הקדוש שמהאי טעמא תיקנו לומר זכרינו לחיים בני ברכות ראשונות, כדי להראות שעיקר חיינו היא חיים הרוחניים והנצחיים), ובזכות המסירת נפש נמתקים כל הדינים, ונשפע על ישראל שנה טובה ומתוקה.

במניעת התקיעה מתעורר רעש גדול למעלה ובכך נמתקים הדינים

עוד יש לבאר על פי דברי התפארת שלמה (יום ב' דפסח ד"ה בלילה) שכתב

נפש, וחולים אנו במחלה אנושה ברוחניות ובגשמיות, וצרות הכלל והפרט מתרבים תדיר, אמנם רופא גדול יש לנו בשמי מעל שהוא מלך מלכי המלכים הקב"ה שאמר (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, כי בזמן שהאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי (חגיגה טו:), וכיון שאף להרופא עצמו יש לו צער, על כן העצה היעוצה לזה הוא שנרבה בתפילה לפני אדון כל כי כבר כשל כח הסבל, מרוב גזירות וטרדות הזמן, ויחוס עלינו לבטל מעלינו כל גזירות קשות.

אמנם העצה היחידה היא שנקבל על עצמינו לתקן את מעשינו, ולא נלך שולל אחר פתויי היצר שאורב אותנו ללכדנו ברשתו, ומאי דהווה הוה ומכאן ואילך חושבנא. כי זהו עבודת האדם שלא להרבות במחשבות וחרטות על העבר, אלא יראה ויתבונן מה שיש בידו לתקן אלהבא, ובזכות זה יעלו כל התפילות וכל עבודתנו וקיום תקנות חז"ל למעלה בשמי מרום, ויתקבלו לרחמים ולרצון.

וזהו כוונת הכתוב תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגו, כי אף בזמן שהשופר הוא בבחינת 'כסא' [מכוסה], דהיינו ראש השנה שחל להיות בשבת שאין תוקעין בשופר, מ"מ שומע הקב"ה קול תרועה שהוא גנוחי גניח וילולי יליל, כי חוק לישראל היא משפט לאלוקי יעקב. יעזור השי"ת שניוושע בכל הישועות ורפואות וחי נחת ופרנסה ושפע ונחת וכל טוב סלה.

נשארה לנו הוא כח התפילה לעזור רחמים לפני מלך א-ל רם ונישא.

בספר אלף המגן המשיל הענין, למה הדבר דומה, לאיש אחד שנחלה למאוד והיה לו אשה ועוללים רכים, ולא יכלה האשה לראות בצערי ויסורי בעלה, אמנם עוד ניתוסף לה הצער בעת ששאלו העוללים מתי יחזור האב לבית ומתי נזכה לראותו, והיא ענתה שבעזרת השי"ת יתרפא מחליו במהרה ויחזור לבית בקרוב. אמנם כבר עברו שבועות וחדשים ועדיין לא נתרפא מחליו, אלא מצבו נתדרדר עד למאוד, עד שהוצרכו לעשות ניתוח [אפערציע], והלכה האשה יחד עם ילדיה לבית החולים לחדר הניתוח.

י"הי כאשר נכנס הרופא מלוכש בחלוקו הלבן וסכין הניתוח בידו, אזי פלגי מים ירדו עיני האשה בראותה מצב בעלה החולה, ובראות הרופא את צער החולה ואשתו שבוכה, התחיל אף הוא להוריד דמעות, מרוב רחמנות על האשה וילדיה שצריכים לראות במצב אביהם החולה מסוכן. וכראות האשה שאף הרופא בוכה, הבינה שמצב בעלה קשה מאוד אף בעיני הרופא, ולכן פנתה אל ילדיה ואמרה להם שאם הרופא בוכה הרי זה סימן שיש להרבות ולעזור רחמי שמים מרובים למען האב, על כן איעצכם בזה לקחת ספר תהלים ולהרבות בתפילה לפני אדון כל שהניתוח תעבור בהצלחה.

והנמשל מובן כי כענין הזה אנחנו חולים מכל צרות ורדיפות ועגמות

דרשת שבת שובה תשפ"ד

בתוכן

היה הווה ויהיה – כשהאדם מקבל עליו להיטיב מעשיו חשוב להקב"ה כאילו כבר קיימו
 ♦ השיבנו אבינו לתורתך והחזרנו בתשובה שלימה לפניך ♦ אין תשובה מועיל אלא לישראל
 ולא לאומות העולם ♦ סור מרע ע"י עשה טוב ♦ המתחיל במצווה אומרים לו גמור ♦ פלפול
 כסוגיית הנאת גרונו והנאת מעיו

להם ישראל שיצאו ממצרים, אמר לו דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה. מ"מ לגבי העונש והיסורים אינו כן, כי אין הקב"ה דן את האדם לענין זה אלא כפי זמנו ומצבו, ולא על העתיד.

וביאר בישמח משה (תהילים כה) כי מקור דבר זה, נובע מכח שם הוי"ה ברוך הוא, שכוונת השם הוא 'היה הווה ויהיה', ופירושו שהעבר והווה והעתיד הכל שווה לפניו, ומהאי טעמא דן הקב"ה את המעשים הטובים גם על פי העתיד. אמנם כל זה הוא רק בענין השפעת הטובה שמקורו ממידת החסד הנובע משם הוי"ה ברוך הוא, לא כן הוא במידת הדין שאין הקב"ה דן את האדם אלא לפי עכשיו. ובזה מפרש מאמר נעים זמירות ישראל (תהילים כה, יא) למען שמך ה' וסלחת לעוונני כי רב, כי אף שרבו החטאים, מ"מ מחמת שם הוי"ה שפירושו 'היה הווה ויהיה' שהיא

היה הווה ויהיה – כשהאדם מקבל עליו להיטיב מעשיו חשוב להקב"ה כאילו כבר קיימו

בפרשתן (לב, א-ג) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו, הקשו **המפרשים** מדוע נקט הכתוב 'ואדברה' בלשון עתיד, והרי השבועה היתה על התורה שניתנה כבר מקודם, וא"כ הו"ל 'דברי' בלשון עבר.

ונראה לתרץ עפ"י דברי **הפרשת דרכים** (דרוש ד) כי מחסדי הבורא עלינו שלענין השפעת הטובה להאדם הקב"ה דן את האדם על פי העתיד, שאם עתיד להיטיב מעשיו ולהצדיק דרכיו, הרי הוא מטיב עמו מיד על שם העתיד, הגם שאינו עדיין במצב זה, וכענין שמצינו במדרש (הובא ברש"י שמות ג יב ד"ה ויאמר) שאמר משה לפני הקב"ה מה זכות יש

אליך. וכבר דקדקו **המפרשים** מדוע אכן אין מועיל תשובה אלא לישראל ולא לאומות העולם.

ב בפרשתן כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו ואיתא בגמ' (ברכות כא.) אמר ר' יהודה אמר רב מנין לברכת התורה לפניו שהוא מן התורה שנאמר (דברים לב, ג) כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו, **ופרשי** (ד"ה כי) כשבא משה לפתוח בדברי שירה אמר להם לישראל, אני אברך תחלה ואתם ענו אחרי אמן, **כי שם ה' אקרא** בברכה, אתם **הבו גודל לאלקינו** באמן. ויש להבין הכוונה שנרמז ענין ברכת התורה בפרשתן.

ונראה ע"פ דברי **הראשית חכמה** שכתב לבאר נוסח התפילה (שמו"ע) השיבנו אבינו לתורתך וקרבינו מלכינו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, כי תחילת דרך התשובה צריכה להיות ע"י עסק התורה, שהרי אמרו חז"ל (קידושין מ:) תלמוד מביא לידי מעשה, כי המאור שבה מחזירו למוטב, ומהאי טעמא אומרים תחילה השיבנו אבינו לתורתך, ורק אח"כ מבקשים והחזירנו בתשובה שלימה לפניך.

ע"פ זה יש לבאר טעם הדבר שמתחילים בדרשת שבת שובה בדבר הלכה, ורק אח"כ מעוררים את לבב ישראל לתשובה לדעת את מעשה התשובה אשר יעשון, דכיון שרוצים לעורר את לבב ישראל בתשובה, על כן מתחילים בדברי דרוש ופלפול כדי להראות ולדרוש במתיקות התורה, ועי"ז נוכל לעורר את

מקור החסד, מטיב הקב"ה עם האדם לפי מעשיו שלעתיד כשיחזור בתשובה.

לפי"ו אפשר לפרש למה נקט הכתוב לשון עתיד 'האזינו השמים ו**אדברה'**, שאמרו משה רבינו בלשון עתיד, כי רמז בדבריו שיצרף הקב"ה המעשים טובים שעתידיים ישראל לעשות, 'כי שם ה' אקרא', דהיינו כי שם הוי"ה שהוא מקור הרחמים מורה על ענין זה שהקב"ה דן את האדם לענין השפעת טובה וברכה ע"פ העתיד, ולכן הבו **גודל** לאלקינו, וגודל היינו מידת החסד כדכתיב (דברי הימים א' כט יא) לך ה' הגדולה. ולכן אף אנו בדברינו מבקשים שכל הקבלות טובות שעתידיים לקבל עלינו ולתקן את מעשינו יהיו נא אמרינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, כאילו כבר קיימנו אותם עכשיו, ובזכות זה נזכה לגמר חתימה לטובה, ולשנת גאולה וישועה.

השיבנו אבינו לתורתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך

א בהפטרה דפרשתן אמר הכתוב (הושע יד, ב) שובה ישראל עד אלוקיך כי כשלת בעוונך, קחו עימכם דברים ושובו אל ה', והנה איתא במדרש תנחומא (פרשת במדבר ס"י) כתוב אחד אומר (במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך, וכתוב אחד אומר (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים, אלא עשה תשובה עד שלא נחתם הדין - ישא פנים, כיון שנחתם גזר דין - לא ישא פנים, וכי תימא אף לאומות העולם כן תלמוד לומר

שמבואר בו ענין זה שרק כלל ישראל זכו למעלת התשובה מאחר שרק הם זכו לקבלת התורה, מה שלא עשה כן לכל גוי, ועל כן כל הרוצה לזכות לדרך תשובה יתחיל תחילה לעסוק בתורה.

ובזה יש לבאר כוונת דברי הנביא קחו עימכם דברים ושובו אל ה', כי כדי לזכות לתשובה יש לעסוק תחילה בדברי הקב"ה שהוא התורה הקדושה ובכך יזכו למדרגת ושובו אל ה', שהיא התשובה.

סור מרע ע"י עשה טוב

על דרך אחר נראה לבאר דברי הנביא שובה ישראל עד ה' אלוקיך וגו', כי הנה ידוע מה שנתקשו **המפרשים** בענין יום ראש השנה שהוא יום הדין אשר כל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון, שהרי עיקר עבודת יום ראש השנה הוא לקבל עליו עול מלכות שמים, ומאחר שבענין התשובה נתנו זמן עד יום הכיפורים, א"כ מדוע נקבע יום זה כיום הדין.

וייתבאר הענין בהקדם הא דאיתא **מהרה"ק משינאווא זי"ע** בספה"ק **דברי יחזקאל** (פרשת ויחי) בביאור מחלוקת יעקב אבינו ויוסף הצדיק, לגבי הברכות של אפרים ומנשה, שיוסף הקדים את מנשה לפני אפרים כי מנשה הבכור, ויעקב אבינו שיכל את ידיו והקדים את אפרים לפני מנשה.

כי כוונת מחלקותם היתה מהו הדרך הישרה לשב בתשובה, שיוסף הצדיק סבר שמתחילה צריך האדם לסור מרע ולהתחרט על מעשיו הרעים, ורק אח"כ

לבב השומעים לתשובה, ולהגיע למדרגת החזירנו בתשובה שלימה לפניך.

אין תשובה מועיל אלא לישראל ולא לאומות העולם

ובזה יומתק הענין מדוע אין מועיל תשובה אלא לישראל ולא לאומות העולם, כי כבר נתבאר שאי אפשר לזכות לתשובה אלא ע"י עסק התורה, וכבר אמרו חז"ל (איכה רבה פ"ב פיסקא יג) יש חכמה בגויים תאמין, תורה בגויים אל תאמין, וכיון שאומות העולם לא זכו לתורה ממילא אין יכולים להשיג את התשובה.

ובזה יתבאר ג"כ נוסח הברכה בברכת התורה, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ויש לפרש הכוונה, כי בברכה זו מרומז הטעם שבחר הקב"ה בנו ליתן לנו מתנת התשובה, מה שלא זכו לזה האומות, ולזה אומרים כי מאחר שנתן לנו את תורתו, ורק בזכות התורה אפשר לזכות לתשובה, ולא עשה כן לכל גוי, כי לא נתן להם התורה, על כן אין יכולים לזכות לתשובה.

והנה כאשר משה רבינו אמר דברי מוסר ותוכחה לכלל ישראל ובקש לעוררם לתשובה, היה מן הראוי להתחיל בחיוב עסק התורה שבזכותה יוכלו לזכות לחזור בתשובה שלימה, על כן פתח ואמר: כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו, כי מפסוק זה נלמדים חיוב ברכת התורה קודם שעוסקים בה, והוא ברכת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו,

יתברך, בבחינת עד ה' אלוֹקִיךָ, וזהו עבודת ראש השנה כמבואר בגמ' (ר"ה טו.) אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, וזהו שממשיך הנביא: קחו עימכם דברים, דהיינו הרבו בתורה ומצוות, ורק אח"כ ביום הקדוש יום הכיפורים מקיימים המשך דברי הנביא: ושובו אל ה'.

המתחיל כמצווה אומרים לו גמור

א) בפרשתן אמר הכתוב האזינו השמים **ואדברה** ותשמע הארץ **אמרי** פי, ודקדקו **המפרשים** (עיין **אור החיים הקדוש**) מדוע מתחיל בלשון 'דיבור' שהוא לשון קשה ומסיים בלשון 'אמירה' שהוא לשון רכה.

ב) יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. נראה לומר כוונה בדברי הכתוב.

ג) יש להבין טעם המנהג שנהגו לדרוש בשבת שובה דברי דרוש והתעוררות.

ונראה ע"פ מה דאיתא במדרש הידוע: בשעה שהחכם יושב ודורש הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל, ואיתא בספר **בית שמואל אחרון** (פרשת ויקהל) לבאר דברי המדרש ע"פ דברי הגמ' (ערכין טז:): אמר ר' טרפון תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה, אם אמר לו טול קיסם מבין עיניך אומר לו טול קורה מבין עיניך. ומבואר מדברי הגמ' שקשה מאוד לומר מוסר בפני אחרים, כי אם אומרים להם מוסר יאמרו השומעים לדורש קשוט עצמך תחילה.

להוסיף במעשים טובים, וכמאמר נעים זמירות ישראל (תהלים לד, טו) סור מרע ועשה טוב. וכיון שמנשה נקרא על שם כי נשני אלוקים את כל צמלי (בראשית מא, נא) [ואין צמל אלא חטא כדכתיב (שם כג, כא) לא ראה צמל בישראל], על כן סבר יוסף הצדיק שיש להקדים את מנשה לפני אפרים, כי שמו של מנשה רומז על ענין זה שתחילה יש לשכח את העוונות ורק אח"כ להרבות במעשים טובים.

אמנם יעקב אבינו סבר שכדי שיוכל האדם לנצח את יצרו ולסור מרע הנה עסק התורה הקדושה והמצוות יהיה לו לעזר לסור מרע. וכיון שאפרים נקרא על שם הפרני אלוקים בארץ עניי (שם מא, נב), על כן סבר שיש להקדים תחילה את אפרים לפני מנשה, כי שמו רומז על ענין זה שיש להרבות ולפרות במעשים טובים ורק אחר כך לסור מרע.

ובזה יבואר ענין יום הקדוש של ראש השנה, כי באמת אין עבודת היום לעסוק בו בעקרי ויסודי התשובה, אלא העיקר הוא להמליך את הקב"ה על כל העולם, ולקבל עלינו עול מלכותו יתברך ועול התורה והמצוות, וקבלה על תיקון המעשים, מ"מ עדיין אין מתוודים על החטא לומר חטאתי עוויתי וכו', כי בתחילת דרך התשובה יש להרבות בעשה טוב, ורק בכח זה אפשר לקיים הסור מרע.

ע"פ זה יש לפרש מאמר הנביא שובה ישראל עד ה' אלוֹקִיךָ, כי קודם צריך האדם לקבל על עצמו עול מלכותו

ובזה מבאר כוונת המדרש, כי בשעה שהחכם יושב ודורש והשומעים מקבלים את דבריו, הרי זה מוכרח שהשומעים דנים אותו לכף זכות שהוא ראוי לומר להם מוסר, ואין משיבים לו טול קורה מבין עיניך, וכבר אמרו חז"ל (שבת כז:): על הדין את האדם לכף זכות, שאף הקב"ה ידין אותו לכף זכות, וכיון שהם דנים את החכם לכף זכות, על כן אף הקב"ה דן אותם לכף זכות ומוחל להם עוונותיהם.

והנה דבריו הקדושים הם מליצה ישרה על כלל ישראל הבאים לשמוע דברי תוכחה ומוסר מפי החכם, אמנם בהיות שהדורש עצמו יודע ומכיר שיש לו לקשוט עצמו תחילה ואח"כ לקשוט מעשי אחרים, הנה מתעורר בלב החכם מחשבות והרהורים איך יוכל לומר דברי מוסר בפני הקהל, ביודעו כי עדיין אין הוא במדרגה לומר דברי תוכחה ומוסר לרבים.

והנה גשם' מורה על דברי על שמעתתא ופלפולי דאורייתא, ו'טל' מורה על דברי אגדה, ואיתא בספרי גשם' יש שמחים בו ויש עצבים בו, יכול אף דברי תורה כן תלמוד לומר תיזל כטל אמרתי, וביטל' כולם שמחים בו אף דברי תורה כן שכולם שמחים בו. ונראה לומר כי אכן בדברי אגדה שהוא מרומז ביטל' כולם שמחים בו, משא"כ בדברי שמעתתא שהוא מרומז בגשם'.

אמנם ע"פ הדברים הנ"ל אפשר לבאר, בהקדם הא דאיתא **בחזן סופר** על דברי **השו"ע** (או"ח תקפא סעיף א' בהג"ה) שהשליח ציבור של סליחות יגש גם לתפילות ערבית ושחרית, וכתב הטעם **במגן אברהם** כי המתחיל במצווה אומרים לו גמור. ומבאר הענין כי שם מבואר שהש"ץ של סליחות צריך להיות גדול בתורה ובמעשים, אמנם מי יאמר זיכיתי ליבי, על כן נוהגים שהש"ץ שהתפלל ערבית בליל הקודם יגש לסליחות, דכיון שעלה שוב לא ירד, כי המתחיל במצווה אומרים לו גמור, אע"פ שאינו ראוי.

ובדברינו אלה יש לפרש דברי משה רבינו שאמר האזינו השמים **ואדברה** - דברים קשים, כי רצה לומר להם דברי מוסר קשין כגידין, אלא שכיון שאחז עצמו כאינו ראוי להוכיח את ישראל, על כן רצה לעורר ולפתוח את לבם כדי שיקבלו דברי תוכחה ומוסר, על כן הוסיף לומר 'ותשמע הארץ **אמרי** פי', דהיינו דברים רכים, ועל כן סיים ייערף כמטר לקחי תזל **כטל** אמרתי, כי ע"י אמרי טל שהם דברי דרוש ואגדה יטו אזנם לשמוע אף בדברי מוסר ותוכחה.

פלפול בסוגיית הנאת גרונו והנאת מעיו

נהנו מעיו כי אם פחות מכזית. ושורש מחלקותם תלויה בפירוש כוונת הכתוב כשאסרו באכילה ובהנאה, אם הכוונה הוא על הנאת גרונו או על הנאת מעיו.

והנה כל זה הוא בכל שאר איסורי הנאה שמפורש בו איסור אכילה והנאה להדיא. אמנם נחלקו הפוסקים בדין איסור הנאה ביום הכיפורים, אם האיסור הוא בהנאת גרונו או בהנאת מעיו, שהרי כיון שלא הוציאה התורה האיסור כי אם בלשון עינוי ולא בלשון אכילה, אלא שדרשו כוונת הכתוב על איסור אכילה, על כן יתכן שאין דינו דומה לשאר איסורי אכילה והנאה. ובאמת שלענין שיעור אכילה מפורש בגמ' (יומא שם) שאין שיעורו דומה לשאר איסורים, כי בכל שאר איסורים שיעורו בכזית, וביום הכיפורים שיעורו ככותבת הגסה, שהוא כמעט כפול מכזית, והיינו טעמא, שכיון שהחיוב הוא בעינוי, קים לן לרבנן שבכך מתיישב דעת האדם ולא בפחות מכן.

אמנם עדיין לא נתפרש בגמ' הדין אי בעינן הנאת מעיו או דסגי בהנאת גרונו לחוד. וג' צדדים בדבר, א. שדומה לשאר איסורי הנאה ותלוי בפלוגתא של ר' יוחנן וריש לקיש, ב. שאף ר' יוחנן מודה דבעינן הנאת מעיו, כי כל זמן שלא נהנו מעיו עדיין לא מיייתיב דעתיה, ג. אם מיייתב דעתיה קצת ג"כ סגי, ואף ריש לקיש מודה שבהנאת גרונו מיייתב דעתיה קצת, ועל כן עובר אף בהנאת גרונו לחוד בלא הנאת מעיו. ונפק"מ לדינא א. אם מצטרף מה שבין

ועל כן אפתחה פי בסוגיא של הנאת גרונו והנאת מעיו, דהנה אחד מחמשת עניינים שמחוייבים ביום הקדוש - יום הכיפורים הוא איסור אכילה כמו שאמר הכתוב (ויקרא כג כז) אך בעשור לחודש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגו' ועניתם את נפשותיכם, והוא מצוות עשה מן התורה שיענה האדם את נפשו ביום הכיפורים כי הוא יום סליחה וכפרה, ובגמ' (יומא עד:) דרשו מן הכתוב שסתם עינוי היינו אכילה ושתייה.

והנה איתא בגמ' (חולין קג:) אמר ריש לקיש כזית שאמרו בכל האיסורים כגון נבילה וכדו' שחיובו בכזית, הוא חוץ משל בין החניכיים, כי אף אם היה גדול כשיעור כזית בעת שהכניסו לתוך פיו, אמנם כיון שנכנס בחניכיו ולא ירדו לתוך מעיו אינו עובר עליו, ור' יוחנן סובר שאף מה שבין החניכיים מצטרף.

ומפרש בגמ' כוונת מחלקותם, שר' יוחנן סובר שכיון שנהנה גרונו בכזית חייב, ואף שלא הגיע שיעור כזית לתוך מעיו מ"מ מצטרף הנאת מעיו עם הנאת גרונו, וכיון שבגרונו נהנה בכזית חייב, וריש לקיש סובר דהנאת מעיו בעינן ואין הנאת גרונו מצטרף לחיובו. והנפק"מ בזה יהיה באופן שהכניס כזית לתוך פיו וחזר ופלטו, וחזר והכניסו לתוך פיו בתוך זמן שיעור אכילת פרס, שלר' יוחנן כיון שנהנה גרונו כשיעור כזית חייב, משא"כ לריש לקיש דבעינן הנאת מעיו, הרי לא

אלא ביתובי דעתיה, וכבר שיערו חכמים ששיעורו בככותבת הגסה, א"כ צריכים אנו לדון אם שייך יתובי דעת בהנאת גרונו אי לאו, שאם מייטב דעתיה אף בהנאת גרונו א"כ אף ריש לקיש יודה ביום הכיפורים דסגי בהנאת גרונו, ואם לא מייטב דעתיה בזה א"כ אף ר' יוחנן יודה ביום הכיפורים דבעינן הנאת מעיו.

אחר הקדמה זו כתב להוכיח שבוודאי לא מייטבי דעתיה בהנאת גרונו לחוד, דאי לאו הכי יקשה לפי שיטת ריש לקיש, שהרי כבר נחלקו התנאים (שבועות כב:): אם איסור חל על איסור או לא, ולשיטת ר' שמעון שסובר שאין איסור חל על איסור, א"כ נמצא שאם נאמר שריש לקיש מודה שביום הכיפורים סגי בהנאת גרונו, א"כ אף האוכל נבילה ביום הכיפורים יתחייב משום נבילה ומשום יום הכיפורים, ואף שאין איסור חל על איסור, מ"מ כיון שאיסור יום הכיפורים חלה מיד כשנהנה גרונו, ואיסור נבילה לא בא אלא בהנאת מעיו, הרי באופן שלא באו שני האיסורים כאחד לא נאמרה הכלל אין איסור חל על איסור. אלא ע"כ שהטעם שפטר ר' שמעון הוא משום שאיסור של יום הכיפורים ג"כ אינו עובר כי אם בהנאת מעיו שאז חלה ג"כ איסור נבילה ובזה שייך לומר אין איסור חל על איסור.

ומדריש לקיש נשמע לר' יוחנן, ונאמר שאף ר' יוחנן שסובר בכל שאר איסורי תורה דבהנאת גרונו לחוד מתחייב, מ"מ ביום הכיפורים כיון דתלוי ביתובי דעתיה, מודה דבעינן הנאת מעיו,

החנכיים, ב. אם חזר ופלטו וחזר והכניסו לתוך פיו, אם מצטרף מחמת הנאת גרונו.

והנה בתשובות **חתם סופר** (או"ח סימן קכז) כתב תשובה ארוכה בענין זה, ומסיק שם שעינוי נפש שחייבה תורה ביום הכיפורים תלויה בהנאת מעיו, ובעינן שיהא כשיעור כותבת במעיו, ואף אם יש כשיעור כותבת הגסה בין החנכיים אין זה מצטרף לאיסור ואינו עובר. ומביא **מהפנים מאירות** שהביא בשם **הרא"ש** שאין האדם מתחייב בברכת המזון אלא כשנהנו מעיו כשיעור, כי בלאו הכי אינו בכלל 'ושבעת', ובירושלמי (תרומות פ"ח) מדמה יום הכיפורים לברכת המזון, נמצא שכמו שבברכת המזון אינו מתחייב כי אם בהנאת מעיו, אף ביום הכיפורים בעינן הנאת מעיו.

והנה מאחר שהרבה **פוסקים** חלקו על החתם סופר וסוברים שביום הכיפורים ג"כ סגי בהנאת גרונו לחוד שלא הנאת מעיו, על כן בא **הכתב סופר** בתשובותיו (או"ח סימן קיז) לעמוד לימין אביו וכתב שבא לקיים מילי דאבוהי למען אציל אותו מחיצים אשר ירו עליו גדולי המורים, ואחר שנצטערת על זה ראה ה' בעניי והאיר ה' עיני ומצאתי את שאהבה נפשי. ומרבה להוכיח כדברי אביו שמשא אמת ותורתו אמת, וכתב דזה פשוט שאין דומה יום הכיפורים לשאר איסורים שבתורה, כי באמת כו"ע מודי שהנאת מעיו גדולה יותר מהנאת גרונו, אלא שר' יוחנן סובר שהקפידה תורה אף על הנאת גרונו לחוד. אמנם ביום הכיפורים שלא תלהו הכתוב באכילה

ולמעשה נקטו **גדולי אחרונים** לדינא שאף שעיקר החיוב ביום הכיפורים הוא משום ייתובי דעתיה, ולכן בעינן בהנאת מעיו, מ"מ בעינן נמי הנאת גרונו ודלא כהחתם סופר, **ובמנחת חינוך** (מצוה שיג) כתב דבעינן ג"כ הנאת גרונו, שהרי קיי"ל שאינו מצטרף אלא בכדי אכילת פרס, ואם סגי בהנאת מעיו בלא הנאת גרונו הרי אף אחר שיעור כדי אכילת פרס הרי נהנו מעיו כשיעור כל זמן שלא נתעכלו המזון, וכמו שמצינו בברכת מזון, וע"כ דבעינן ג"כ הנאת גרונו. וכן נקט הכתב סופר **ובשו"ת אחיעזר** ושאר **פוסקים**.

עוד דנו **האחרונים** בענין אוכל שלא כדרך אכילה כגון בשר חי וכדו', **שבשאגת אריה** (סימן עו) כתב שאף שבכל שאר איסורי תורה האוכל שלא כדרך אכילה, פטור חוץ מבאיסור בשר בחלב וכלאי הכרם, מ"מ ביום הכיפורים שלא הזכיר בו הכתוב לשון אכילה כי אם 'כל הנפש אשר לא תעונה' (שם כג כט), על כן חייב אף באוכל שלא כדרך אכילה. ובאמת אינו מביא ראייה לדבריו אלא שנקט כן בפשיטות כדמיון בבשר בחלב שלא אמר בו הכתוב לשון אכילה, דקיי"ל משום זה שחייב אף שלא כדרך אכילה, והוא הדין ביום הכיפורים שלא הזכיר בו הכתוב לשון אכילה, שחייב אף שלא כדרך אכילה.

אלא שיש לעיין לפי דבריו באופן שאוכל דבר שאינו ראוי לאכילה, אם חייב או לא, כי לכאורה נמצא לפי דבריו שאף הוא יתחייב בכרת. אלא שכבר

ולא נחלקו ר' יוחנן וריש לקיש אלא בשאר איסורי הנאה ולא ביום הכיפורים, שהרי לכו"ע לא מייטבי דעתיה כי אם בהנאת מעיו, ע"כ דברי הכתב סופר.

אלא שיש לעיין לפי דברי הכתב סופר, באופן שאכל אדם בערב יום הכיפורים סמוך לקידוש היום חצי כותבת בהיתר, ובהתקדש יום הכיפורים סיים מאכלו בתוך כדי אכילת פרס והשלימו לשיעור כותבת, הרי ככה"ג נתיישרה דעתו בחצי הכותבת שאכל ביום כיפורים, נמצא שיהא דינו בכרת [- במזיד ובשווג חטאת], כי בשלמא אם איסור התורה היתה שלא יאכלו **כשיעור** דמייטבי דעתיה, הרי באמת לא אכל ביום הכיפורים **כשיעור** דמייטבי דעתיה, אמנם מאחר שלא אמרה תורה כן, אלא הוציאה הכתוב בלשון עינוי כדכתיב (ויקרא טז כט) 'תענו את נפשותיכם', ובאכילה זו שאכל חצי שיעור כותבת קודם יום הכיפורים בהיתר ואח"כ השלים השיעור ביום הכיפורים הרי נתיישרה דעתו בזה, נמצא שיתחייב כרת אם אכלו במזיד.

היוצא מדברינו חידוש גדול, כי יתכן שיהא חייב כרת באכילת כל שהוא ביום הכיפורים, באופן שאכל מקודם בתוך כדי אכילת פרס שבשיעור כל שהוא זה מייטבי דעתיה, אע"פ שמה שאכל בערב יום הכיפורים היה אכילת היתר גמור, מ"מ כיון שהוסיף לאכילה זו עוד שיעור דמייטבי דעתיה בזה הרי עבר בזה על איסור תורה.

שלא כדרך אכילה, כיון שהוא בכלל אוכל, משא"כ האוכל דבר שאינו בכלל אוכל כיון שאינו ראוי לאכילה, פטור, כי דבר זה לא אסרה תורה, וכן לא שייך בה יתובי דעתיה.

ולמעשה נקטו **הכתב סופר** ועוד כמה **פוסקים** דלא כהשאגת אריה, אלא שאף האוכל שלא כדרך אכילה ג"כ פטור. והאוכל אכילה גסה עד כדי שמזיקו באכילה זו ג"כ נכלל בכלל אוכל שלא כדרך אכילה, שחייב לשיטת השאגת אריה.

אמר התנא (יומא פא.) אכל אוכלין שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה פטור, וא"כ יקשה על דברי השאגת אריה, דלכאורה מאי שנא אוכל שלא כדרך אכילה מאוכל דבר שאינו ראוי לאכילה.

והביאור בזה כתבו הפוסקים לחלק בין אוכל שלא כדרך אכילה לאוכל מאכלים שאינם ראויים לאכילה, כי בוודאי חילוק גדול יש ביניהם, כי התורה לא אסרה אלא מאכל שבעצם שייך בו אכילה, ובזה אסרה תורה אף אם אכלו

להיים בשמחת בית השואבה

חז"מ סוכות תשפ"ד

בתוכן

- האבות נשלחים מגן עדן כדי להשתתף עם בניהם בעוה"ז בכל דבר שבקדושה + פעולותיה הנשגבות של א"מ ע"ה

המוסדות על טהרת הקודש בארץ ישראל, אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע שהאבות הקדושים באו להשתתף במעמד זו, כי בכל מצוה ודבר שבקדושה משלחים את האבות מגן עדן להשתתף עם בניהם בעולם הזה. ונמצא לפי זה שאף עכשיו בעת שכלל ישראל מתאספים לשמוח בשמחת בית השואבה, משתתפים האבות הקדושים מלמעלה עם בניהם גם יחד.

וע"פ זה יבואר כוונת דברי האר"י ז"ל הנ"ל, שהפסוק את מועדי יה-וה, הוא ר"ת אמי, אל בני ישראל הוא ר"ת אבי, ובאמת כי בדברי האר"י הקד' אין מפורש אלא שתיבת 'את מועדי' הוא ר"ת אס, ותיבות 'אל בני' הוא ר"ת אב, אמנם מקום יש להוסיף כי הוא מכוון על כל אב ואם של כל אחד ואחד כנ"ל, לרמז שהאבות והאמהות באים להשתתף בכל יו"ט בעת קיום המצוות השייכות לה.

פעולותיה הנשגבות של א"מ ע"ה

והנה ידוע שהרבנית הצדיקת ע"ה קבע דירתה בשכונה זו עוד בשנת

האבות נשלחים מגן עדן כדי להשתתף עם בניהם בעוה"ז בכל דבר שבקדושה

היום חל היארצייט של הרבנית הצדיקת ע"ה אשת חבר כ"ק אאמו"ר רבינו זיעוכי"א. איתא בליקוטי תורה מהאר"י הק' זי"ע על הפסוק (ויקרא כג, ד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, את מועדי יה-וה, ר"ת אמי, אל בני ישראל, ר"ת אבי, והוא לפלא.

ונראה לבאר דהנה בזה"ק (פרשת פנחס) שעוקרים את האבות מגן עדן בעידן שמחה למחדי להון, היינו שהאבות והאמהות יורדים לעולם השפל הזה להשתתף בשמחת צאצאיהם. ואיתא בשם צדיקים זי"ע שלא רק בעת חתונה וכדומה יורדים ממנוחתם במרומים לראות בשמחת צאצאיהם, אלא גם בכל פעם שזוכים לקיים איזה מצוה, הם יורדים להשתתף בשמחת המצוה.

ובן ידוע שבשנת תשל"ח בעת ההתייסדות של 'קרן הצלה' למען

אביה היה מקובל שהפרחים הם בכלל האיסור של 'לא תלכו בחוקות הגוי', והדבר היה חמור מאוד בעיניה, ובשום זמן ומקום לא היו מביאים פרחים כלל, לא לכלה ולא לשום דבר אחר. אמנם היות שהבחור הביאם לכבודה, לא טרפה אותו בפניו, אלא לקחה ממנו בסבר פנים יפות, ולא היה די לה בכך, אל אף עשתה עציץ נאה מזה כדי להראות לבחור את הנאתה מזה, שהרי הבחור לא היה יודע שום חסרון בזה, ואדרבה רצה לכבדה בזה, וכדי שלא להלבין את פניו עשתה כל זה, ואף שדבר זה ניגד את מנהגיה ומסורת בית אביה.

והנה בסוף ימיה היתה בעלת יסורים גדולה מאוד, וקיבלה הכל באהבה ובשמחה. ויהי רצון שיעמוד לה זכות זה עבור כל יוצאי חלציה, ותליץ טוב בעדינו ובפרט לאלו הדרים בשכונה זו, שבוודאי יש לה נחת רוח למעלה כשממשיכים להתנהג בדרכיה הישרים, מאחר שדברים אלו היתה חיותה כל שנות ימי חייה, וכידוע שהיתה מגיעה לביהמ"ד מידי שבת בשבתו לבדוק אם הכל מסודר כראוי לכבוד בית ה' ובאי ביתו, ועל כן בוודאי יש לה נחת רוח למעלה מכל זה. יעזור השי"ת שזכות אבות יגן עלינו, וכל המצוות שאנו מקיימים יהיו לעילוי נשמתה הטהורה, ונוכה לברכת יושמחת בחגיך והיית אך שמח'.

תש"ט קודם שבא אמו"ר זצוק"ל, ועל ידה נתיישבה השכונה בבני אדם עד שנתרחבה וגדלה כהיום הזה. ועסקה הרבה בהחזרת בנים אל חיק אביהם שבשמים, וכמו"כ היתה ידה מעורבת בכל דבר שבקדושה, ובאותו זמן היתה מכנסת בחורים לתוך ביתה ונתנה להם מקום ללון, וקיימה מצות הכנסת אורחים בכל מצב שהוא בהידור רב.

בשנת תשל"ח כשהתקיימה החתונה של אחד מצאצאי הרה"ק מוויזשניץ [מאנסי] זצוק"ל, הגיע חסיד אחד אל א"א זצוק"ל ואמר לו שאין לו מקום ללון, ובקשה בפיו אם אפשר לו להכניסו לביתו כדי שינת לילה אחת, ואכן הכניסו לביתו, ומאחר שהלה היה איש גלמוד ומסכן לא היה הישיבה סביבו נעים כל כך, והוצרכו בכל יום ויום לקחת את מיטתו ולאווורו בחוץ מחמת ריחו הרע שנדף ממנו. ואף שמתחילה לא ביקש זאת אלא עבור לילה אחת, אמנם לבסוף נמשכה הדבר למשך כמה שבועות, ומכ"מ הכין בעבורו כל צרכיו בשמחה.

כמו"כ מסרה עצמה עבור בחורים שהיו רחוקים מהדרך הישר שהסתובבו שם, עד שא"א זצוק"ל הקים את הישיבה לבעלי תשובה. ועובדא הוה שפעם אחת הגיע בחור והביא לה פרחים לכבוד שבת כאות הכרת הטוב, אמנם היות שא"מ ע"ה היתה נכדת הרה"ק מקאלוב זי"ע היו הפרחים לצנינים בעיניה, כי בבית

דברות קודש בעת שמחת בית השואבה

חז"מ סוכת תשפ"ד

בתוכן

ראשון לחשבון עונות • שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש • אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא • מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו • מליצה ישרה

מה כוונת החסידים ואנשי מעשה שאמרו אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, וכי בעלי גאווה היו שהיו בעיניהם כצדיקים גמורים עד שאמרו בפני כל עם ועדה שמעשיהם במשך כל ימי חייהם מתוקנים, ובוודאי יש כוונה עמוקה בדבריהם.

תשובה מאהבה זדונות נעשות זכויות

ונראה לבאר ע"פ מה שהביא בייטב פנים (שוב אשיב דרוש ד') בשם כתנות אור להמהר"ם א"ש להקשות איך מועיל כלל תשובה על החטא, שהרי כלל גדול אמרו בקדשים (זבחים יב.) נראה ונדחה אין חוזר ונראה, וא"כ כל בר ישראל שנולד עם נשמה קדושה והלה פגמה בחטאיו, הרי הוא בכלל נראה ונדחה שדינו שאינו חוזר ונראה, א"כ איך תועיל לו התשובה.

וכתב בייטב פנים לבאר הענין בכמה אנפי, ובאחד מן האופנים מבאר

(א) איתא בגמ' (סוכה נ.) החליל חמשה וששה, זהו החליל של שמחת בית השואבה, ואמרינן בגמ' איתמר רב יהודה רב עינא חד תני שואבה וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש ומאן דתני חשובה לא משתבש, מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב (ישעיה יב-ג) ושאתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית. ויש להבין הכוונה שהיא באה מששת ימי בראשית, וברש"י (ד"ה מששת) כתב דאמרן לעיל (שם מט.) שיתין נבראו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים. ויש להבין מה שייכות וקשר יש בזה לענין שמחת בית השואבה.

(ב) עוד איתא שם בגמ' (דף נג.): ת"ר יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלו בעלי תשובה, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו. ויש להבין

אמנם אחר יום הכיפורים כשעוסקים במצות סוכה וד' מינים וצדקה כיד ה' בשמחה וטוב לב, אזי התשובה היא תשובה מאהבה, על כן בחג הזה שאנו באים לחסות בל שד-י ע"י מצוות ומעשים טובים, אז מונה הקב"ה העוונות, כדי לידע כמה מצוות וזכויות יאה חילוף אותם העוונות והיו מליצים על כלל ישראל, משא"כ בימים של ראש השנה ויוהכ"פ שהתשובה היא מיראה אזי לא ימנה העוונות כי עדיין שגגות הם, וזהו כוונת מאמרם ראשון לחשבון עוונות, כי מחג הזה מתחיל הקב"ה לספור העוונות עבור טובת כלל ישראל, כדי שבתשובתם יתהפכו לזכויות, עכ"ד.

שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש

ובזה נבוא לבאר דברי הגמ' חד תני שואבה, וכמו שהביאו בתוס' (שם ד"ה חד) בשם הירושלמי, בטעם קריאת השם 'שואבה' כי משם היו שואבים רוח הקודש, כי השכינה שורה מתוך שמחה, דכתיב (מלכים ב ג, טו) ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', וכפי שהיה ביונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה, ע"כ. נמצא לפי"ז כי מאחר ששרתה עליהם שכינה ורוח הקודש בעת שמחת בית השואבה, בוודאי שעשו תשובה מאהבה, ולכן נהפכו הזדונות לזכויות.

אמנם חד תני חשובה כיון שהיא באה מששת ימי בראשית, והכוונה

ע"פ דברי הגמ' (יומא פו): שהעושה תשובה מיראה זדונות נעשות שגגות, אבל בעושה תשובה מאהבה אזי זדונות נעשות זכויות, וע"כ יש לומר כי אף בעושה תשובה מיראה הרי הוא בכלל נראה ונדחה שאין חוזר ונראה, כי עדיין נשאר עם פגם החטא כשוגג, אמנם בעושה תשובה מאהבה שזדונות נעשות לו זכויות הרי זה כאילו לא חטא כלל, אלא אדרבה עוד נחשב לו כמצוות ממש, ובוודאי שבפעשותו תשובה כזה יכול לחזור ולראות פני האדון ה'.

ובן הפליג החת"ס (שו"ת) במעלת תשובה מאהבה, שמועיל עד כדי כך עד שאפילו אם אכל חתיכת נבילה וחזר עליה בתשובה מאהבה, הרי בתשובתו מתהפך אכילה זו כאילו עלה לביהמ"ק ואכל קרבן פסח.

ראשון לחשבון עוונות

ידועים המה דברי הקדושת לוי (פרשת האזינו ד"ה מי) לבאר מאמר חז"ל (ויק"ר פ"ל ס"ז) על הפסוק (ויקרא כג מ): ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא וכו' אלא ראשון לחשבון עוונות, והוא פלאי. ומבאר כי באמת בימים שמראש השנה עד יום הכיפורים, כל איש ואיש בודאי עיניו פקוחות על כל דרכיו לשוב אל ה', כי מי יכול להצטדק בדין, ומי הגבר אשר לא יירא, ומפחד גאון עוזו חוזר האדם בתשובה ומתקן את אשר עיוות, ותשובה זו נקרא תשובה מיראה.

ובזה יש לבאר כוונת מאמר החסידים הראשונים 'אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו', כי אין בזה שום שרץ של גאווה, אלא אדרבה מחמת ענווה אמרו כן, כי בהיות שכל כלל ישראל באו ונשתתפו שם בשמחת בית השואבה, הרי נמצאו שם צדיקים רשעים ובינונים, ולזה פתחו פיהם ואמרו שמקנאים הם באותם שחטאו, כי הם שלא חטאו אין יכולים לשוב בתשובה מאהבה ובכך להרבות זכויותיהם, מאחר שילדותם לא ביישה את זקנותם, משא"כ הבעלי תשובה, שאשרם ואשרי חלקם שזקנתם כפרה את ילדותם, ובכך זכו להרבות זכויותיהם ע"י שנהפכו עוונותיהם לזכויות. אמנם מאחר כי מדרגה זו עדיין אינה המדרגה העליונה, כי אף שבאמת מי שחטא ישוב וימחול לו ויהפכו זדונותיו לזכויות, אמנם עיקר המעלה היא מי שלא חטא כלל, כי הוא קרוב ביותר להקב"ה בלא שום פגם, לכך היו 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו'.

מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו

והנה בעת שאנו עומדים אחר הימים הקדושים שעברו עלינו לטובה, שהרבו כלל ישראל בעבודת התשובה, ואנו נחשבים עכשיו כקטן שנולד בבחינת אשרי מי שלא חטא, וכדברי הרה"ק מבארדיטשוב הנ"ל שחג הסוכות הוא ראשון לחשבון עונות. והנה בעוונותי חרבה בית מקדשינו, אמנם אף בזמן

הוא ע"פ הא דאיתא בזוה"ק שאמרו המלאכים להקב"ה שעתיד האדם וחטא קמך, והשיב להם הקב"ה שקודם שברא את העולם כבר ברא את התשובה, ע"כ. והנה ע"כ צריך לומר דמיירי בתשובה מאהבה, שהרי תשובה מיראה הרי הוא בכלל נראה ונדחה שאינו חוזר ונראה. וכיון שבשמחת בית השואבה זכו לעשות תשובה מאהבה, שהיא מצוה חשובה הבאה מששת ימי בראשית, שאז ברא הקב"ה התשובה מאהבה, לכן שפיר נקרא שמחת בית חשובה.

אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא

וברברינו אלה יתבארו דברי הגמ' מה שאמרו החסידים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, דהנה מסופר על סניגורן של ישראל הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע שפגש פעם אחת בפושע ישראל, ונענה אליו ואמר לו: תדע שאני מקנא בך, שהרי כשתזכה לעשות תשובה מאהבה אזי תהיה מעלתך גדולה ממני שלא חטאתי, כי ע"י התשובה מאהבה תיהפך כל עונותיך לזכויות, ותמצא אתה מלא יותר זכויות ממני. וכבר אמרו חז"ל (ברכות לד): במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כי אותו הפושע כשעושה תשובה מאהבה הרי זדונות נעשות זכויות, נמצא שיהא לו יותר זכויות מהצדיק עצמו שלא חטא מעולם.

אמנם יש לציין שאין זה ההסתכלות הנכונה בענין, כי אף שבוודאי הרבה להמליץ טוב על ישראל לפני אביהם שבשמים, מ"מ לא אמר את דבריו לפני החוטא, אלא אדרבה לפניו היה מוכיח אותו על מעשיו, וכבר טען אחד בפני רביה"ק מסאטמאר זי"ע מדוע הוא מרבה כל כך במוסר ומזכיר עוונות כלל ישראל, שהרי הרה"ק מבארדיטשוב היה מרבה להמליץ טוב על כלל ישראל, והוסיף לספר לו העובדא הנ"ל. אמנם כאשר שמע הרה"ק מסאטמאר את דבריו, נענה אליו ואמר לו: וכי כך הוא מעשה? וכי תעלה על דעתך שכשראה הבארדיטשוב'ער רב יהודי שאינו מתנהג כראוי ומורח גלגלי העגלה באמצע תפילתו שהיה ממשיך בדרכו ונפטר בלא כלום?, אלא עובדא דהוה הכי הוה: שבראותו כי כן, פנה אל היהודי והוכיח אותו על מעשיו, שיש איסור לעשות כן באמצע התפילה, ורק אחר שהוכיחו כראוי וקיים מצות הוכיח תוכיח את עמיתך, אז פנה לדרכו והרים ידיו כלפי מעלה להמליץ טוב בעד ישראל ואמר: רבונו של עולם הבט על עמך ישראל וכו'. וכל מה שלימד זכות והמליץ טוב בעד ישראל, לא היה אלא לפני מלך מלכי המלכים, אחר שקיים מכבר מצות תוכחה, אבל לפני החוטא בוודאי שאמר לו מוסר כמצוותה.

יעזור השי"ת שנזכה לעשות תשובה מאהבה שיתהפכו הזדוונות לזכויות, ובזכות זה נזכה לקרב את הגאולה בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

הזה כאשר כלל ישראל מתאספים לזכר השמחה שהיתה בזמן שהיה ביהמ"ק קיים, ומודים ומשבחים לפני מלך מלכי המלכים, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו, הרי הוא בבחינת השמחה ממש שהיתה אז, ומהאי טעמא פסק הרה"ג ר' דוד יונגרייז זצוק"ל ראב"ד בי דינא רבה דירושלים, שמותר לו ליאבלי להשתתף בשמחת בית השואבה, מאחר שאין זה בכלל מסיבת מרעים שנאסר לאבל, כי שמחת בית השואבה הוא התאספות ושמחה עבור כבוד שמים שמודים ומשבחים לפניו אשה בחר בנו להיות לו לעם, ואף שלא נפסק בבירור אם מותר לו לרקוד, אמנם הנקודה היוצאת מפסק הלכה זו כי שמחת בית השואבה אינה בכלל מסיבת מרעים, אלא מסיבה לכבוד ה' שמרבים בו בשבח והודאה, אף בזמן הזה, ומי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו.

מליצה ישרה

בדרך אגב מן הראוי לציין נקודה חשובה בענין זה, דהנה רגיל בפי העולם לומר על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שהיה מרבה להמליץ טוב וללמד זכות על בני ישראל, ואף כשמצא איזה פושע ישראל, היה מגיד כמה גדלה מעלתו. ומוסיפים לספר, עובדא דהוה שראה פעם יהודי שהיה מורח את גלגלי העגלה באמצע התפילה, ונענה ואמר כלפי מעלה: הבט על עמך ישראל שאפילו בעת שמורחים את גלגלי העגלה הרי הם עוסקים בתפילה.

המאורות הגדולים

ירח האיתנים בצל קדשו של רבינו בעל לב שמח זיעועבי"א
(מלוקט מתוך ספר לב שמח החדש)

בתוכן:

ביטול הגזירות • סגולה להיפקד בבנים • המורה שעות המתין ביוה"כ • "ניגון המבדיל" מוצאי יוה"כ • עבודת ההקפות

הלב שמח את המעשה אמר ועתה אני מבקש מאתכם שאם אטעה בתוך הקידוש שזיכירו אותי. וכן היי שקודם אמירת יום הזכרון הזה עמד זמן מה בשתיקה עד שאח"כ אמר יום הזכרון, והבינו אח"כ אנ"ש על מה היי מרומז המעשה שסיפר קודם הקידוש, והיינו בטוחים בכוחו של זקן הקדדוש שבודאי ביטל את הדינים מעל בית ישראל.

סגולה להיפקד בבנים

איש א' חשוכי בנים ל"ע, בא לפני רבינו הלב שמח קודם ר"ה שיתפלל בעדו לישועה, ואמר לו רבינו שיקנה מפטיר ביום ראשון דראש השנה ויעלה למפטיר (עי' ר"ה יא.), ובעזה"ש יושע בבנים, ובעת שא"ל רבינו אלו הדברים היי אז בתוך הבאים עוד איש א' חשוכי בנים,

ביטול הגזירות

פ"א בליל א' דר"ה קודם קידוש סיפר רבינו הלב שמח מעשה נוראה מרבו הגה"ק השרף ר' אורי ז"ל מסרעליסק, שהוא היי פ"א אצלו על ר"ה, ובליל א' דר"ה בשעת הקידוש, במקום שנאמר יום הזכרון הזה אמר השרף ז"ל את יום חג המצות הזה, והזכירו אותו שטעה, ואמר עוד הפעם חג המצות, עד ג' פעמים, ואח"כ אמר מעצמו יום הזכרון הזה, ובאמצע הסעודה סיפר לאנשים היושבים כשתולי זיתים סביב לשלחנו הטהור, שראה קטרוג גדול בשמים על שונאי ישראל ר"ל, ואמר יום חג המצות הזה בלשון שאלה, דא"כ אם ח"ו ירדו הדינים על שונאי ישראל מי יקיים אכילת מצה בפסח, וע"י מליצתי זאת נתבטלה הקטרוג לגמרי, וכשסיים זקיני הקדוש

כי שמע בצעירותו מפי זקינו רביה"ק ר' איצקל מאלעסק זי"ע אשר הוא שמע זאת מפי זקינו רביה"ק מאלעסק זי"ע בעל הלב שמח, אשר קיבל הלב שמח מפי חותנו הקדוש השר שלום מבעלזא זי"ע אשר הוא קיבל זאת מאת רבו המובהק הרה"ק רבי שלמה מלאצק זי"ע שסיפר וצייץ שרבו הגדול ה"ה המגיד הקדוש ממעזרימש זיעוכי"א גילה לו **כי שמע במו אזניו את זה הניגון המבדיל מעם מלאכי השרת, ששרו את זה המבדיל במוצאי יום כיפור.**

עבודת ההקפות

בימים האחרונים של חג הסוכות היה עבודתו של רבינו עד להפליא, ובפרט אצל הקפות היו הרקודין שלו במסירת נפש גדול, אפילו לעת זקנתו לא שינה את תפקידו, פ"א בליל שמחת תורה בא שופט העיר אלעסק לביהכנ"ס, לראות את עבודת רבינו הרקודין, ששמע מזה פלאות ולא רצה להאמין על איש זקן שיכול לעשות כזה כמו שמספרים ורצה לראות בעצמו, ועמד בשם עד אחר הקפות, ואח"כ כשהלך רבינו לביתו הלך השופט הנ"ל אחריו לביתו, וכיכדו אותו במשקה, וקודם שרצה לשתות, אמר לרבינו הייתי אצל הקפות "אם לא ראיתי לא האמנתי, שזה העבודה הוא חוץ לדרך הטבע", ע"כ עצתי שעתה לעת זקנתו יתן זה העבודה הקשה לבניו, עכ"פ עבודת לילה יחלק לבניו, ורבינו בעצמו יעבוד ביום, והשיב לו רבינו בהתעוררות גדול **"לפני השי"ת צריכין**

ושמע זאת, ודרכו בקודש של רבינו הי" שר"ה אחר תפלת שחרית בעת מכירת העלויות הלך לביתו לפוש מעט מעבודתו, ובעת שזה האיש רצה לקנות מפטיר עפ"י צווי רבינו עליו, לא הניחו איש השני הנ"ל ששמע זאת, והעלה בדמים עד מאוד, והלך זה האיש הראשון וסיפר לרבינו שאינו יכול לקנות המפטיר שאיש אחר מעלהו בדמים עד מאד, וא"ל רבינו תניח אותו לקנות ואתה תקנה למחר, וגם שניכם תיושעו בבנים בעזהשי"ת, וכן הי" שלשניהם הי" בנים ובני בנים לחיים ולשלום.

המורה שעות המתין ביוה"כ

בכל השנים ביום הכיפורים, לא איחר תפילת נעילה מהזמן הראוי לאכול, פ"א נתאחר רבינו בתפילת מוסף, וקודם תפילת מנחה אמר על איזה זמן שיוגמר תפילת נעילה, אבל באמצע תפלת נעילה כלה כבר הזמן הנ"ל, ואז באותו רגע שהי' הזמן שאמר לגמור התפלה, עמד המורה שעות שהי' לפניו על התיבה, ולא הלך עד גמר תפלת נעילה, ואז התחיל המורה שעות מעצמו לילך, והי' לפלא שנתקיימו בו ותגזר אומר ויקם לך, שאפילו דומם הי' נכנע לפניו לקיים דבוריו הקדושים.

"ניגון המבדיל" מוצאי יוה"כ

הנה אודות מקורו של ניגון מיוחד על זמר המבדיל של מוצאי יום הקדוש, סיפר כ"ק הגה"ק גאב"ד מעלבארן זי"ע

עמד מנפילתו, ואמר להאנשים דשם, "לא תלכי עתה לרבינו כי מאוד בעגייסטערט הוא מעבודתו", וסכנה לעמוד לפניו בעת כזאת.

לעבוד ביום ובלילה בימי בחרות ובימי זקנה, וכשסייס דיבוריו הקדושים אז רעדה אחזתהו להשופט, ונפל כוסו עם המשקה מידו, ונפל מהספסל שלו עד הדלת עד שנפתחה הדלת, ובקשוי גדול

ויהיו ימי יצחק

דברי הספד על ב"ק מרן רבינו זצוקללה"ה

דברי הספד מב"ק אדמו"ר מאלעסקא - לינדען שליט"א בעת עצרת הספד ככלות השלושים בבית מדרשינו הגדול

בתוכן

הכניסם להספד • נסתלק בגלל עוונותינו • הצדיק כקרבן ציבור לסתום פי השטן •
ג' פלאי"ם כנגד ג' עמודי עולם • תורתו • עבודתו • גאון בגמילות חסדים – ובהצנע
לכת • להשיג לב להמשיך בדרכיו • ועי"ז משפיע אף מאחריהם • שאזכה להתפלל
ביום ההסתלקות

זיינע ברידער, און בכלל דעם איז אז ער איז
אויך אן אח לכלל ישראל.

ווען מען הערט וועגן די מיתת פון א צדיק,
זאגן אונז חז"ל (שבת ק"ה ע"ב) הכל
קורעים עליו, אלע דארפן זיך מתאבל זיין
אויף אים, און מען טאר נישט ח"ו זיך מתעצל
זיין מלהרבות בכיה, צו וויינען אויפ'ן צדיק.
און אויב מען האט נישט אזוי געטוהן, דאן
דארף מען זיך צוזאמקומען אין בית המדרש,
און מעורר זיין דאס הארץ פון אידישע
קינדער, וואס דורכדעם וועלן זיי תשובה
טוהן.

מיינשט דער חתם סופר, כלל ישראל ווערט
אנגערופן שה פזורה (ירמיה, נ, יז),
און א תלמיד חכם וועט אנגערופן אין דער

הכניסם להספד

דער חתם סופר (דרשות ח"ב דף שע"ג ע"ב) אין
זיין הספד אויף זיין רבי'ן רבי נתן אדלער
זצוק"ל ביים סוף פון דעם הספד זאגט ער
בדרך מליצה, עס שטייט אין פסוק (דברים
כב, א-ב) לא תראה את שור אחיך או את שיו
נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיק,
ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו, ואספתו
אל תוך ביתך עד דרוש אחיך אותו. טייטשט
דער חתם סופר, א צדיק ווערט אנגערופן אח
להקב"ה, ווי דער פסוק זאגט (תהלים קכב, ח)
למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך, וואס
חז"ל דרש'ענען (מס' כלה רבתי פ"ה ה"ב) אז דאס
גייט ארויף אויף די תלמידי חכמים וואס דער
רבוש"ע זאגט אויף זיי למען אחי, אז זיי זענען

פארשטייען נישט, מה ראה הקב"ה לסלקו, וואס האט דער אייבערשטער געזעהן, וואס צוליב דעם האט ער מסלק געווען דעם צדיק, נאר מפני הרעה, העתידה לבוא על הדור, צוליב דאס שלעכטס וואס עס גייט קומען אויפ'ן דור, צוליב דעם נאסף הצדיק.

דארף מען פארשטיין לכאורה, וואס איז דער דאפלטער לשון דא, עס וואלט געדארפט שטיין, הצדיק אבד ואין איש שם על לב כי מפני הרעה נאסף, פארוואס דארף שטיין, ואנשי חסד נאספים באין מבין, און נאכדעם וואס איז נאכאמאל איבערגע'חזר'ט דאס לשון נאסף הצדיק.

נאר וואס דען, ווען מיר שטייען דא צו מספיד זיין אונזער טאטן זכרוננו לברכה הריני כפרת משכבו, קענען נאך זיין מענטשן וועלכע זאלן טראכטן, באין מבין, אז דער טאטע האט זיך אפגעליטן אזויפיל יסורים, יארן וואס ער איז געלעגן על ערש דוי, ממילא קענען זיי טראכטן, אז יעצט נאך אזעלכע יסורים, איז עס אזוי ווי דער נביא זאגט ווייטער (שם. ב), יבוא שלום ינוחו על משכבותם, אז יעצט מיט דעם וואס דער צדיק איז נישטא, זענען געענדיגט זיינע יסורים, און עס איז אים בעסער אויף דעם.

אויף דעם שרייט דער נביא, ואין איש שם על לב, אז דער טעם פארוואס ער איז נסתלק געווארן איז געווען, וועגן אונז, ווייל מיר האבן געזינדיגט, ווייל אילו זכיננו, וואלטן מיר תשובה געטוהן, אזוי ווי עס איז געווען זיין שטרעבן אלעמאל ווען ער וואלט געווען דא מיט אונז.

בחינה פון א שור, ווי חז"ל זאגן אונז (עבודה זרה ה' ע"ב), לעולם יעשה אדם עצמו כשור לעול על דברי תורה. האט דער חתם סופר געזאגט אויף זיין רבי'ן, לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים, ער זאל זיך מרחם זיין אויף די לומדי תורה וואס זיי זענען אין דער בחינה פון שור, און אויף די איבריגע פון כלל ישראל וועלכע זענען אין דער בחינה פון שור. און ער זאל נישט זעהן ח"ו ווי זיי ווערן פארשטויסן אין דעם ביטערן גלות. נאר וואס דען השב תשיבם לאחיך, נאר ער זאל זעהן זיי זאלן תשובה טוהן און זיך מעורר זיין דאס הארץ צו תשובה.

זאגט דער פסוק ווייטער, ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו, דאס מיינט, אז אויב זיי האבן נישט נוהג כבוד געווען, זיי האבן נישט מתאבל געווען און געוויינט אזוי ווי עס דארף צו זיין, דאן ואספתו אל תוך ביתך, זאלסטו זיי ארייננעמען אין בית המדרש, כדי צו מאכן א מקום הספד, עד דרוש אחיך, ביז זיי וועלן דורכדעם נתעורר ווערן צו תשובה, דורכדעם וואס דו וועסט זיי אריינברענגען אין בית המדרש.

נסתלק בגלל עוונותינו

דער נביא ישעיה זאגט אין פסוק (ישעיה נז, א) הצדיק אבד ואין איש שם על לב, ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. טייטשט רש"י ואין איש שם על לב, למה נסתלק, פארוואס איז דער צדיק נסתלק געווארן, באין מבין, זאגט רש"י פשט, אין בנותרים מבין, די איבערגעבליבענע

תורה, ומחורבן בית המקדש, און מער פון דעם חורבן בית המקדש, ווי מיר זעהן אז בתוכחות כתיב, אין דער תוכחה שטייט (דברים כח, ט) והפלא ה' את מכותך, שטייט נאר איין לשון פון פלא, א לשון פון וואונדער, ובחורבן בית המקדש, און ביים חורבן בית המקדש אין איכה (א, ט) כתיב, שטייט, ותרד פלאים, א לשון רבים צוויי פלאים, אבל בסילוקן של צדיקים כתיב, שטייט אין פסוק (ישעיה כט, יד) לכן כה אמר ה' הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא דריי לשונות פון פלאים, וכל כך למה, ווייל ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר, אזוי האט דער אלטער איד געזאגט, שטייט דארט אין מדרש אז רבי יצחק האט אים געזאגט, געבענטשט איז דיין מויל אז דו האסט דאס געזאגט, און רבי יוחנן האט אים געזאגט, ווען מיר וואלטן אים נישט געלאזט רעדן וואלטן מיר נישט געהערט אזעלכע טייערע ווערטער.

פרעגט דער הייליגער חתם סופר (שם דף שפ"ז ע"ב), וואס איז דער ענין פון דעם לשון פלאים, און נאך א זאך וואס איז דער לשון פון ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר. נאר וואס דען זאגט דער חתם סופר די גמרא זאגט אין מסכת שבת (פ"ו ע"א) ווען מען האט געשיקט דעם שעיר המשתלח לעזאזל, שטייט שהיו קושרין לשון של זהורית בראשו של שעיר המשתלח, מען האט צוגעבינדן א רויטער בענדל, און אויב עס איז ווייס געווארן האט מען געוואוסט אז די עבירות זענען נתכפר געווארן. זאגט די גמרא, מגין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח, שנאמר (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. פרעגט דער

הצדיק כקרובן ציבור לסתום פי השמן

עם שטייט אין מדרש (איכ"ר פ"א ל"ז) דער מדרש דערציילט, כד דמך ר' יוסי ממלחיא, ווען רבי יוסי פון מלחיא איז נסתלק געווארן, סליק ר' יוחנן וריש לקיש לגמילות חסדא, איז רבי יוחנן און ריש לקיש ארויפגעגאנגען כדי צו טוהן מיט אים גמילות חסד און אים מספיד זיין. וסליק עמהון, און עס איז ארויפגעגאנגען מיט זיי, ר' יצחק פסאקא, והוה תמן חד סב, און עס איז געווען דארט אן אלטער איד, וואס בעי למיעל, ער האט געוואלט אריינקומען אין בית המדרש, ומיפתח עלוי, און ער האט געוואלט מספיד זיין דעם רבי יוסי, ולא שבקוניה, און מען האט אים נישט געלאזט. אמר ליה ר' יצחק פסאקא, האט אים רבי יצחק פסאקא געזאגט, קדם אילין אריותא דאוריתא, קעגן אזעלכע גדולי תורה רבי יוחנן און ריש לקיש את פתח פומך, ווילסטו אויפמאכן דיין מויל צו רעדן?! אמר להו ר' יוחנן, האט רבי יוחנן געזאגט, שבקוניה, לאזט אים אפ, דהוא גבר סב, ווייל ער איז אן אלטער מענטש, ייעול וישתבח באתריה, זאל ער גיין און מכובד ווערן ביי די מענטשן פון זיין שטאט.

עאל, איז ער אריינגעגאנגען, ופתח, און ער האט אנגעפאנגען, ואמר, און ער האט געזאגט די ווערטער, מצינו, מיר טרעפן, שסילוקן של צדיקים, אז ווען א צדיק ווערט נסתלק, קשה לפני הקדוש ברוך הוא, איז שווערער פאר'ן רבונן של עולם, יותר ממאה תוכחות חסר שתים שבמשנה תורה, מער ווי די צ"ח קללות וואס שטייט אין משנה

בית המקדש, ווען מען האט געזעהן אז עס איז ווייס געווארן, וואס האט מען געוואוסט אז צדיקים וועלן נישט נסתלק ווערן דאס יאר.

זאגט ער, די דריי פלאים קען זיין אז עס גייט ארויף אויף די תלמידי חכמים, וואס זיי זענען מקיים די תורה צעטיילט אין דריי, תורה נביאים וכתובים, מקרא משנה ותלמוד, וואס דאס זענען דריי אלפין, ווייל אלף איז א לשון פון לערנען, דאס זענען די דריי לערנונגען, אבער אויב עס ווערט נסתלק דער צדיק דאן ווערט איבערגעדרייט פון דער ווארט אל"ף און עס ווערט פל"א, דאס זענען די דריי פלאים, זאגט ער אז דריי מאל די ווארט פל"א [קיא] איז בגימטריא של"ג, דעריבער ווען עס איז געווארן ווייס דער לשון של זהורית כשג, האט מען געוואוסט אז דער שער המשתלח האט מכפר געווען, און די צדיקים זענען געראטעוועט געווארן, אז זיי זאלן נישט מער אראפגיין די פלאים, עס זאל נישט זיין קיין פלאים, פאר דעם ברענגט די גמרא, אם יהיו חטאיכם כשנים כשל"ג ילבינו, ווייל אין דעם איז מרומז אז די צדיקים ווערן דורכדעם געראטעוועט.

ג' פלאים כנגד ג' עמודי עולם

קען זיין מיט דעם אויך, די משנה זאגט אין אבות (פ"א מ"ב), על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, עס זענען דא צדיקים וועלכע דינען דעם אייבערשטן, מיט עמוד התורה, עס זענען דא צדיקים וועלכע דינען דעם אייבערשטן מיט עמוד העבודה וואס דאס איז תפילה, און עס זענען דא צדיקים וועלכע

חתם סופר לכאורה, פון דעם חלק פון פסוק, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, זעהט מען נישט אז מען האט ארויפגעלייגט א רויט בענדל פון וואל, נאר מען זעהט עס פון דעם סוף פון דעם פסוק, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו, וואס דארטן רעדט מען פון וואל אויב אזוי פארוואס ברענגט די גמרא אראפ דעם ערשטן חלק פון דעם פסוק, אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

נאר וואס דען זאגט דער חתם סופר, **ווען עס איז דא א מידת הדין וואס איז גובר אויף דער וועלט, איז דער איינציגסטער וועג וואס דער רבוננו של עולם קען אראפנעמען דעם מדת הדין, איז דורכדעם וואס מען גיט עפעס אוועק פאר'ן ס"מ פאר דער סטרא אחרא, וואס דורכדעם איז מען סותם פיו פון דעם שטן.** און דער חתם סופר זאגט מען זעהט אין תרגום אסתר, און תוספות ברענגט עס אראפ אין מסכת בבא בתרא (ד' ע"א), אויף דעם וואס עס שטייט (אסתר ד, ט) ויבא התך ויגד למרדכי וואס ער איז געווען דער שליח צויושן מרדכי ואסתר, זאגט דער תרגום אז המן האט אים [התך] גע'הרג'עט, און חז"ל (מגילה ט"ו ע"א) זאגן אונז ווער איז געווען התך, דאס איז געווען דניאל, וואס דעמאלס איז געווען א מורא'דיגער מדת הדין, און מען האט געדארפט פארמאכן דעם מויל פון דעם שטן, **האט מען אים געדארפט אוועקגעבן, זעהט מען אז מען גיט אוועק צדיקים,** דעריבער האט מען געברענגט דעם שער המשתלח, וואס דאס איז געווען כדי צו פארמאכן דעם מויל פון דעם שטן, און ווען מען האט ארויפגעלייגט דעם בענדל אויפ'ן שער, און א חלק דערפון האט געהאנגען אין

עם איז געווען אמאל ווען דער טאטע איז קראנק געווארן, איז דער רבי זלמן געקומען און נאך א שטיק צייט האט ער אויפגעהערט צו קומען, און דער טאטע האט אים געפרעגט וואס איז געשעהן, און ער האט זיך ארויסגעדרייט פון ענטפערן. ווען מיינע ברידער האבן אים אנגערופן פרעגן פארוואס ער קומט נישט, האט ער געזאגט, אז ער זעהט אז עס קומט אן זייער שווער פאר'ן טאטן און ער וויל אים נישט מטריח זיין. האט מען אים געזאגט, אז דער טאטע האט מער עגמת נפש אז דו קומסט נישט, ווי ווען דו קומסט יא, פארקערט, ער לעבט אויף מיט דעם.

אויף אזוי ווייט, אין די געזונטע יארן פלעגט ער לערנען מיט רבי זלמן אבער, וועלכער איז געווען דער שמש אין קראסנא, און פרייטאג נאכמיטאג ווייל ער האט אזוי ליב געהאט די תורה, פלעגט ער גיין לערנען מיט רבי זלמן אבער, בשעת רבי זלמן איז געווען שמש אין קראסנא, און ער פלעגט זיצן דארט מיט אים אין בית המדרש, בשעת רבי זלמן איז געווען דער מקוה איד. און ווען די קינדער האבן אים אמאל געפרעגט, "טאטע עס איז דאך בזיונות?" האט ער געזאגט, אז רבי זלמן מאכט עס זייער גוט, אז מען זאל וויסן אז ער איז דער שמש. און אזוי איז ער געזעסן און געלערנט און אידן האבן עס באוואונדערט.

ער האט געקענט כל התורה כולה אויף אויסנווייניג, עס האט דערציילט איינער וועלכער איז שוין היינט א אינגערמאן, ער איז דאן געווען א בחור'ל, און דאס איז שוין געווען אין די קראנקע יארן, און דער רבי אין חדר

דינען דעם אייבערשטן מיט עמוד החסד. און די דריי זענען די אל"ף ווייל אן יעדע איינס פון זיי האט די וועלט נישט קיין קיום צו עקזיסטירן אן דעם.

דעריבער ווען עס גייט אוועק א צדיק, וואס איז געווען אן עמוד התורה, איז אוועק אן אל"ף, א חלק פון קיום העולם. אבער אויב עס גייט אוועק א צדיק, וואס איז געווען אויסגעצייכנט אין אלע דריי זאכן, האט ער געדינט דעם אייבערשטן, דאן קומט אויס, אז עס ווערט דא דריי פלאים ווערט דא, און דאס איז געווען דא ואין איש שם על לב.

דאס קען זיין הצדיק אבד, דאס איז עמוד התורה, וואס איז געווען, ואין איש שם על לב, ואנשי חסד נאספים, דער צווייטער לשון, דאס איז עמוד גמילות חסדים, און דער פסוק חזר'ט איבער דעם צווייטן מאל, נאסף הצדיק, דאס איז עמוד העבודה.

דעריבער ווען מיר רעדן דא פון אונזער טאטן וועלכער איז געווען אויסגעארבעט אין אלע דריי עמודים,

תורתו

סיי אין עמוד התורה, זיין מתיקות התורה, ווי ער איז געזעסן און געלערנט יומם ולילה, אין די געזונטע יארן. ווי ער פלעגט גיין און לערנען מיט חברותות, מיט רבנים, עס איז אים נישט אנגעגאנגען מיט וועמען, ער איז אפילו געגאנגען לערנען, ער האט געהאט א חברותא וועלכער האט געהייסן רבי זלמן אבער ז"ל, וואס ער פלעגט לערנען מיט אים יעדן טאג.

צייט האט ער געהאט א געוואוקס אין מוח, וואס האט אים געדריקט אויף די אויגן, און עס האט אים געשטערט די ראייה, און ער האט געדארפט לערנען מיט א גרויסע פארגרעסערונג גלאז, אבער די רש"י'ס זענען געווען צו קליין, און דעריבער איז געווען איינער פון די מקשיבי השיעור וועלכער פלעגט פארלערנען די רש"י און אויב יענער האט ער אויסגעלאזט א ווארט פון רש"י האט ער געזאגט, דו האסט אויסגעלאזט די ווארט פון רש"י, ער האט געקענט אויסנווייניג די אלע רש"י'ס, דאס איז געווען דער חלק פון עמוד התורה.

עבודתו

דער חלק פון עמוד העבודה, וואס דאס איז זיין דאווענען, זיין דאווענען דא אין בית המדרש ווייסט דאך יעדער איינער ווי עס איז געווען מיט א השתפכות הנפש, ראש השנה און יום כיפור, ער האט ממש געוויינט מיט בכיות, עס זענען נאס געווארן די סידורים אין וועלכע ער האט געדאוונט פאר'ן עמוד. ער האט יעדן טאג אפילו אין די קראנקע יארן געזאגט תהלים, און געוויינט פאר אלע קינדער און אייניקלעך.

ווען עס איז געווען א איד וועלכער איז אריינגעקומען מיט א צרה, האט ער ממש געוויינט, מען האט געקענט אריינצוקומען צו אים, און אים טרעפן ווי ער זאגט תהלים, ער האט געהאט גאנצע חשבונות ווי ער זאגט תהלים. יעדער גוטער תפילה וואס ער האט געטראפן, האט ער געזאגט.

האט געפרעגט א שאלה, און ער האט געוואלט וויסן די תשובה, איז ער ארויפגעגאנגען צום טאטן אין די קראנקע יארן, און ער האט געפרעגט פונ'ם טאטן די שאלה, און דער טאטע האט אים געזאגט, נעם ארויס יענעם שולחן ערוך, אורח חיים, און ער האט אים געהייסן מיש אויף אין מגן אברהם אין יענעם סעיף קטן, און דארט שטייט די תשובה פאר דער שאלה. אויף דער סעקונדע האט ער אים עס געענטפערט.

אזוי איז געווען, זיין חלק פון עמוד התורה, ער איז געזעסן און געלערנט, פון אינדערפרי ביז ביינאכט, ער איז אויפגעשטאנען פארטאגס, און אגאנצן טאג געהאט חברותות מן הבוקר עד הערב. אפילו אין די קראנקע יארן, ביז לעצטנס האט ער געהאט א יונגערמאן וועלכער פלעגט קומען לערנען מיט אים יעדן טאג, דער יונגערמאן זאגט מיר, ער האט במשך די דריי יאר אדורכגעלערנט כמעט גאנץ יורה דעה חלק א', און הלכות יום טוב, האט ער אדורכגעלערנט מיט אים די לעצטע דריי יאר, יעדן נאכמיטאג.

איך האב אליינס געזעהן, ווי ער פלעגט ממש לעצטנס לערנען טריפות, און ער פלעגט פארזאגן, ער האט געקענט אויסנווייניג, מיר האבן אפילו נישט געוואוסט וויפיל ער קען אויסנווייניג, נאר ווען עס האט זיך געמאכט אזוי.

איך געדענק ווען איך בין געווען א אינגל, און דער טאטע האט מיך אויפגעוועקט, איך זאל לערנען ביים דף היומי שיעור וואס ער האט פארגעלערנט אינדערפרי, אין יענע

דאווענען מיט מנין פון אנפאנג ביז'ן סוף און אזוי האט ער זיך אויך געפירט.

גאון בגמילת הסדים - ובהצנע לכת

דאס זעלבע איז געווען אין עמוד החסד, וויפיל מעשיות עס זענען דא אידן וועלכע דערציילן, וואס מיר די קינדער האבן נישט געוואוסט דערפון, עס איז געווען א איד דא אין דער געגנט, וואס איז נישט געוועהן געזונט, און ער האט געהאלטן פאר א חתונה, און דער טאטע האט געהאלטן אין איין שיקן טשעקס, און דער טאטע האט געזעהן, אז ער טוט נישט דעפאזיטן די טשעקס ווייל דער איד האט נישט געוואלט הנאה האבן דערפון, איין טאג, דער טאטע האט מיט יארן צוריק געהאט א איד וועלכער האט געוואוינט דא אין געגנט, און ער פלעגט ארומטראגן דעם טאטן, און דער טאטע האט אים איינמאל גערופן ער זאל קומען מיט אים ביינאכט. **עס איז געווען צוועלף אזייגער ביינאכט, און דער איד איז געקומען, און דער טאטע האט אים אביסל ארומגעפירט דעם וועג, כדי ער זאל נישט כאפן וואו מען גייט כאטש עס איז געווען דא אין דער געגנט, און ער האט אים געזאגט, גיי צו צו דער הויז, און ער האט אים געגעבן אן ענוועלאופ אין יענע יארן פון צוויי טויזנט דאלאר קעש, און ער האט אים געזאגט ווארף עס אריין אין יענער דירה.**

פיר וואכן שפעטער האט אים דער טאטע נאכאמאל גערופן, און דער טאטע האט עס געטוהן נאכאמאל. און ער האט געזאגט פאר דעם איד, ער זאל נישט דערציילן פאר

איך בין אמאל געווען מיט אים אויף א נסיעה צו די מקומות הקדושים, מיר זענען אנגעקומען, עס איז געווען זונטאג פארטאגס, מיר זענען נישט געשלאפן א גאנצע נאכט, און ווען מיר זענען אנגעקומען צום הייליגן רבי ר' אלימלך, האט ער אויסגעזאגט גאנץ תהלים נאכדעם ווען עס איז געקומען דער זמן פון דאווענען שחרית האט ער דארט געטראפן, דעם ביאלער סידור, וואס דארט איז דא גאר א לאנגע תפילה פון דעם הייליגן רבי'ן ר' אלימלך, און ער האט מיר געזאגט, קום זאג עס, זאג איך אים טאטי ניין, עס איז נישט די תפילה, זאגט ער ניין, דאס איז די אמת'ע תפילה, און ער האט דאס געזאגט. און פון דעמאלס און ווייטער האט ער געזאגט יעדן טאג די תפילה.

מען קען זעהן זיין סידור אין וועלכעס ער האט געדאוונט, איז עס געווען אדורכגעווייקט נאס, וואס ער פלעגט וויינען, פון עמוד התפילה, **ער פלעגט אלעמאל מקפיד זיין, מען זאל דאווענען מיט מנין, פלעגט ער אלעמאל זאגן, איך האב געמאכט גענוג מנינים, מען זאל זיך נישט ארויפכאפן אויף קיין מנין, איך האב געמאכט נאך א מנין. יעדעס מאל ווען עס זענען געקומען נאך אפאר מענטשן, און ער האט געזעהן, אז מען קען מאכן נאך א מנין מען זאל זיך נישט ארויפכאפן, האט ער געמאכט נאך א מנין. אין די געזונטע יארן געדענק איך ווען עס איז געווען א נייע זאך, אן 8:30 מנין, שפעטער איז געווען דער צען אזייגער מנין, ער האט צוזאמגעשלעפט, **אבי אידן זאלן זיך נישט ארויפכאפן אויף א מנין, נאר מען זאל****

אבער ער קומט קיינמאל נישט אן, איך ווייס נישט וואס איר ווילט איר האט א חלום, איר דמיונ'ט, און זייט מיר געזונט."

ד"ר פרוי איז געגאנגען צו דעם איד, און דער איד האט געזאגט, "איך ווייס נישט וואס איר ווילט איר דמיונ'ט אוועק."

אזוי איז געווען מעשים בכל יום ויום, עס איז געווען א איד וואס האט דערציילט, און מיר האבן געוואוסט דערפון, **ווען זייער טאטע איז אוועק פון דער וועלט, האט ער געהאלטן נאכ'ן חתונה מאכן צוויי קינדער, האט מען געטראפן אין זיין הויזן טאש, א טשעק פון פינף טויזנט דאלאר, וואס ער האט באקומען פון אונזער טאטן זכרונו לברכה, כדי ער זאל קענען חתונה מאכן, און אזוי איז געווען כהנה וכהנה אזעלכע מעשיות וואס דער טאטע האט געטוהן און האט אונז קיינמאל נישט דערציילט, און נישט נאר אונז, נאר מענטשן האבן נישט געוואוסט פון וואו עס קומט, אלץ איז עס געווען אויף א באהאלטענעם אופן, בהצנע לכת.**

עס קען זיין נאך א פשט אין דעם פסוק, וואס מיר האבן דערמאנט פריער, הצדיק אבד ואין איש שם על לב, ואנשי חסד נאספים, דאס מיינט מען צו זאגן, ואנשי חסד אז מען טוט א חסד מיט'ן נפטר, ווי אזוי, נאספים, מען קומט זיך צוזאם און מען איז אים מספיד און מען באוויינט אים, אבער באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק, מיר פארשטייען נישט אז דער טעם פארוואס, עס איז נאסף הצדיק, דער צדיק איז אוועק, איז געווען, מפני הרעה, צוליב אונזער שלעכטס, און דער טעם איז אז מיר זאלן זיך צוזאמנעמען, און פארריכטן אלע

קיינעם. איך מיט דיר ווייסן דערפון און קיינער ווייסט נישט דערפון.

ד"ר פרוי האט געזעהן, אז יעדע פיר וואכן קומט אן אן ענוועלאופ, נאך פיר וואכן האט זי געוואוסט, עס איז דער טאג וואס צוועלף אזייגער ביינאכט דארף קומען אן ענוועלאופ, איז זי געשטאנען ביים פענסטער און געווארט, ווען עס איז אנגעקומען האט זי נישט געקענט זעהן ווער עס איז, זי האט געכאפט דעם לייסענס פלעיט נומער פון דעם איד'ס קאר, און דעם אנדערן טאג האט זיך אריינגערופן צו דער פאליס, און זי האט געזאגט, זי וויל נישט ארעסטירן, אבער זי וויל זאגן אז דער מענטש לייגט אריין פעקלעך ביי אונז.

דער איד האט געהאט אזא בעדזש פון דער פאליציי, האבנדיג אזא מין סארט מעמבערשיפ, איז די פאליציי אריבערגעקומען צו אים און אים געפרעגט, וואס טוסטו דארט ביי יענעם מענטש אינדערהיים? האט דער מענטש דערציילט אז איר מאן איז נישט געזונט, און זי האט נישט קיין געלט, און דער רבי וויל געבן פרנסה פאר דעם איד, און דעריבער גייען מיר.

ד"ר פאליציי איז צוריקגעגאנגען און דערציילט די מעשה פאר דער פרוי, דעם קומענדיגן טאג איז די פרוי געקומען צום טאטן, און צוריקגעברענגט דעם ענוועלאופ, און דער טאטע האט איר געזאגט "פון וואס רעדסטו?" זאגט זי "איך ווייס אז דו ביסט געווען מיט דעם און דעם." זאגט איר דער טאטע "איר חלומ'ט. דער איד איך רוף אים

להשים לב להמשיך בדרכיו ועי"ז משפיע אף מאחריהם

דאס קען זיין דער פשט אין פסוק, אזוי ווי דער אור החיים הקדוש שטייט אין דער וואכעדיגער סדרה, כי תצא אש, כיון שניתנה רשות לאש הדינים להבעיר, ווען עס ברענט א פייער פון דינים איז ומצאה קוצים, עס כאפט אן די צדיקים, עס איז מכפר אויף אידן, און וואס געשעהט, ונאכל גדיש, **עס ווערט אויפגעגעסן דער צדיק וואס האט געדינט דעם אייבערשטן מיט עמוד התורה, או הקמה, דער צדיק וואס האט געדינט דעם אייבערשטן מיט עמוד החסד, או השדה דער צדיק וואס האט געדינט דעם אייבערשטן מיט עמוד התפילה. און אויף דעם פירט אויס דער פסוק, שלם ישלם המבעיר את הבערה, דער אייבערשטער וועט זיך אפרעכנען מיט די וועלכע האבן נישט תשובה געטוהן, און האבן זיך נישט משים לב געווען אז זיי דארפן זיך פארריכטן.**

ביים סוף פון דעם פסוק וואס מיר האבן אנגעהויבן שטייט, ואבדה חכמת חכמיו, ובנת נבוניו תסתתר, ווייל עס איז דא צוויי בחינות, עס איז דא איין בחינה פון אן אבידה, אז עס איז נאבד געווארן די חכמתו פון צדיק אינגאנצן, און עס איז דא נאך א בחינה פון תסתתר, אז עס איז דא אבער עס איז נאר פארהילן, מען זעהט עס נישט, וואס מיינט, אז אויב מען איז געווען נאנט צום צדיק, און מען לערנט זיך נישט אפ צו גיין אין זיינע וועגן, דאן איז ואבדה חכמת חכמיו, איז אינגאנצן פארלוירן געווארן די חכמה פון דעם צדיק, אבער אויב מען לערנט זיך אפ צו

אונזערע עונות וואס מיר האבן געטוהן, און מיר האבן געזינדיגט, און תשובה טוהן.

מיט דעם קען זיין, וואס עס שטייט אין דער וואכעדיגער סדרה (שמות כב,ה) כי תצא אש ומצאה קוצים, ונאכל גדיש, או הקמה או השדה, זאגט דער פסוק, שלם ישלם המבעיר את הבערה, כי תצא אש ומצא קוצים, קען זיין עס גייט ארויף אויף צדיקים, אזוי ווי עס שטייט פון הרה"ק רבי צדוק פון לובלין זי"ע (עי' פרי צדיק פרשת מסעי) אויפ'ן פסוק (במדבר לג, נה) לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם, זאגט דער הייליגער רבי צדוק, אז די צדיקים זענען אזוי ווי קוצים בעיניהם של רשעים, דעריבער כי תצא אש, ומצאה קוצים, מיינט מען די צדיקים, גדיש, קען זיין עס גייט ארויף אויף תורה, ווי עס שטייט אין ישמח משה (פרשת חוקת), אז גורן איז מרמז אויף תורה, ווי עס שטייט אין פסוק (משלי ט,ה) לכו לחמי בלחמי, און פון וואס מאכט מען א גדיש פון א גורן, פון א שיער, איז גדיש מיינט תורה. און הקמה מיינט מען חסד, פארוואס ווייל מיט שטייעדיגע תבואה גיט מען די מתנות פון לקט שכחה ופאה, וואס דאס איז נאך איידער מען מאכט גדיש, נאר ווען די תבואה שטייט נאך, גיט מען אוועק די מתנות פון די עניים, אז עס זאל זיין פאר די מתנות פון די עניים, וואס דאס איז חסד. און השדה, איז מרמז אויף עמוד התפילה ווי עס שטייט אין פסוק (בראשית כד,ט), ויצא יצחק לשוח בשדה, וואס דאס איז דאס דאווענען.

האמ דער טאטע געזאגט, ואתחנן אל ה', איך בעט אז בעת ההוא, ווען עס גייט קומען יענע צייט ווען איך גיי אוועק פון דער וועלט לאמר, זאל איך קענען דאווענען, און אזוי איז טאקע געווען. דער טאטע האט נאך זוכה געווען אין דעם טאג פון זיין פטירה צו דאווענען, ער האט געדאוונט דאס גאנצע דאווענען, מהחל ועד כלה.

עם שטייט אין ספרים, אז ווי אזוי א מענטש האט זיך אויפגעפירט אויף דער וועלט, און אלעס וואס ער האט געשטרעבט, אזוי טוט ער ווייטער, דאס קען זיין ואתחנן אל ה', ער האט געבעטן צום אייבערשטן, בעת ההוא, אפילו ווען איך בין אויף יענער וועלט לאמר, זאל איך קענען ווייטער מתפלל זיין.

דער טאטע מה כאן עומד ומתפלל, פונקט ווי ער האט דא געדאוונט, אף שם עומד ומתפלל, דאוונט ער דארט אויך.

זאל טאקע דער אייבערשטער העלפן, ער זאל זיין א מליץ יושר, פאר אונז פאר אלע קינדער, פאר דער גאנצער קהלה, און פאר כלל ישראל, מען זאל שוין אויס'פועל'ן, אז עס זאל מקויים ווערן, בלע המות לנצח, ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים (ישעיה כה, ח), מיר זאלן זוכה זיין צום גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

ממשיך זיין ווייטער אין זיינע וועגן, וואס ער האט געשטרעבט און וואס ער האט געטוהן, דעמאלס איז עס א בחינה פון תסתתר וייל דער צדיק איז דא, און עס איז נאר פארהוילן פון אונז.

אזוי ווי איך האב געהערט אמאל פון מיין זיידן דער ספינקער רבי זכרונו לברכה האט ער געזאגט, ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם (שמות יד, יט), זאגט ער, דער עמוד ענן גייט ארויף אויף א צדיק, ווי לאנג דער צדיק איז דא, איז דער עמוד ענן לפניהם, דער עמוד ענן איז דא פאר אונז, דער צדיק איז דא פאר אונז, אבער ווען דער צדיק גייט אוועק איז ויעמוד מאחריהם, ער איז דא הינטער אונז און באגלייט אונז ווייטער.

שאזכה להתפלל ביום ההסתלקות

דער טאטע אין דעם ערשטן יאר פון זיין סטראוק ל"ע, האט ער געהאט א ברית אין די וואך פון פרשת ואתחנן, האט ער דאן נאכגעזאגט, פון הייליגן רבי ר' הערש רימנוב'ער זי"ע, ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (ג, כג), האט דער רבי ר' הערש געטייטשט, ואתחנן אל ה', איך האב געבעטן פון אייבערשטן, בעת ההוא, אז ווען עס קומט א שלעכטע מינוט, לאמר, זאל איך קענען דאווענען צום אייבערשטן.

מבית הוראה

שאלות ותשובות בהלכות השכיחות - יוצא לאור ע"י בית הוראה דקהילתינו

.. אר"ח ..

להדליקו בכל אופן

האם מותר להדליק נר של יארצייט ביום טוב

האם מותר לשנות קאווע קודם תקיעות שופר אחר תפילת שחרית, והאם צריך לקדש קודם

מותר לשנות קאווע אבל לא יקדש, ואם

לכתחילה ידליק אותו קודם יום טוב, אבל אם לא הדליקו קודם יום טוב ישתדל להדליקו בבית המדרש או בשאר מקומות שנהנין מאור הנר, ואם א"א באופן הנ"ל יכול

א כיון שיש פוסקים הסוברים דאסור להדליקו ביום טוב, ע"י בשו"ת אמרי א"ש או"ח סימן מ' שכתב להתיר כי אם ע"י גוי, והובא דבריו בדעת תורה בסימן תקי"ד סעיף ה'

ב המחבר בסימן תקי"ד סעיף ה' כתב דמותר להדליק נר של בית הכנסת ולכן אם רוצה להדליק נר יארצייט ידליק אותה בבית המדרש דמותר בכל אופן להדליק שם נר

ג שו"ת כתב סופר או"ח סימן ס"ה דכיון שהוא נר של מצוה דעושיין כן לכיבוד אב ואם והוא מנהג מקדמת דנא, ולכן מקרי נר של מצוה וכמו שמותר נר של בית הכנסת כיון שהוא נר של מצוה כמו כן מותר נר של יארצייט, וכן מובא בביאור הלכה סימן תקי"ד בסעיף ה' ד"ה נר של בטלה, אך נראה דהתיר זה הוא לכבוד אבותיו ואפשר שאם יש לו נר שמדליק בכל יום לע"נ צדיק מיחוד אינו בכלל זה, ואם רוצה להדליק נר לע"נ צדיק ידליק אותו בבית המדרש דמותר בכל אופן

ד בענין לאכול קודם תקיעות שופר כתב בשערי תשובה סימן תקפ"ד סעיף ג' וכן הובא במטה אפרים סימן תקפ"ח סעיף ב' דאסור דלא גרע מלולב כמ"ש בסימן תרנ"ב סעיף ב' שאסור לאכול קודם, וע"י במג"א שם שכתוב דמלשון אכילה משמע דמותר לטעום אבל למעשה הביא מתוס' דנראה שסובר דאיפלו טעימה אסור, אך ע"י בשו"ת השיב משה סימן י"ט שכתוב שאפילו לפי דעת התוס' שאסור טעימה מ"מ שתייה קיל מטעימה ומתיר לשתות קאווע קודם נטילת לולב וא"כ כ"ש הכא דהפוסקים כתוב לאסור הכא דלא גרע מלולב, וכן כתוב בערוך השלחן סימן תרנ"ב דאפילו להאוסרין טעימה קודם נטילת לולב מ"מ שתייה חמין

ה דאם יקדש יהיה צריך לאכול כשיעור קביעות וזה לא התירו אם לא בחלש להקל כדברי המג"א דטעימה לא אסרו, ובזה שמתיר לאכול הא למעשה בשבת אחר שהתפלל שחרית הדין דאסור לטעום קודם קידש וא"כ האיך מותר לו לאכול הכא קודם קידש ובשו"ת חלק לוי ח"א סימן פ"ט כתוב שם דנהגו חסידי בעלזא לשתות בלא קידוש, ולכאורה צריך לקדש וכתוב שם לתרין דכיון שדרשינן בגמרא אמרו לפני מלכיות כדי שתמלכינו

יש שם אחר שממילא מקדש לעצמו טוב
 לשימוע קידוש' שיזרה שלא יגע אותה אלא ע"י הפסק מפה'

מה הדין אם יכול להיות איש
 ואשתו קוואטער ביום כיפור

האם מותר לבעל לעזור את אשתו
 ביום כיפור עם האי-ווי (IV)

אם צריכה לכך יכול לעזור אותה ובלבד
 מותר"

... יו"ד – אברה"ע ...

דולר

האם מותר ליקח ממעות מעשר
 להידור ממצוה שמחויב בה,
 כגון לקנות אתרוג כשר לסכום
 של חמישים דולר, ורוצה לקנות
 אתרוג מהודר של שלש מאות

יש אומרים שמותר", ויש אומרים שאסור,
 ולכן אם הוא אברך כולל שמדינא יכול לקבל
 מעות צדקה בודאי יכולין להקל עליו שיעשה

עליכם א"כ הוה מלכיות חויב התפילה של ראש ועד אחר מלכיות מקרי עוד קודם התפילה ולכן אין צריך לקדש
 דלא חל עליו חויב קידוש עד אחר התפילה, ועוד כתבו הפוסקים דכדי שלא יאכל קודם התקיעות אפילו טעימה
 יכולין לסמוך על דעת הרש"ל מובא בבאר היטב סימן פ"ט ס"ק י"ב דאין חל עליו חויב קידוש עד אחר תפילת מוסף,
 עוד הביא בקצה המטה בשם גדול אחד דלא יקדש כיון שאסור לאכול קודם התקיעות א"כ לא חל עליו חובת
 קידש [אבל לענ"ד זה תלוי אם צריך לקדש קודם תפילת מוסף דהא שם נמי הדין דאסור לאכול שיעור קביעות
 הסעודה כמ"ש סימן רפ"ו סעיף ג' ואם שם צריך לקדש ה"ה הכא]

ו לצאת דעת הסוברין דאם המקדש קבע הסעודה אילו השומע לא קבע יצא

ז הנה השו"ע סימן תרט"ו כתוב המחבר דאסור ליגע באשתו ביום כיפורים, ובמג"א שם כתוב דכל דיני
 הרחקות יש בין ביום ובין בלילה, אכן הט"ז כתב שם להקל דדין דמחבר שאסור ליגע הוא רק בלילה אבל ביום
 מותר, ואף שאנו נקטינן כהמג"א לדינא מ"מ כתוב הערוך השלחן דכמדומה לי שאין המנהג כהמג"א, ובכף החיים
 ס"ק ב' הביא מחלוקת הפוסקים בזה וכתוב דלמעשה אם יש איזה צורך יש להקל כהט"ז וכן הובא במטה אפרים
 באלף למטה שם ס"ק דאם יש איזה צורך יש להקל ביום, ולכן בעובדא דידין יכולין להקל אך כיון ששייך בהפסק
 מפה אין להקל בלא הפסק מפה כמו שמבואר בסימן קצ"ה לענין שבעל יעזור אשתו כשהוא חולה

ח שו"ת שבט הלוי חלק ז' סימן ק"ס אות ב', הליכות שלמה סימן תרט"ו סעיף כ"ב, ועי' בכף החיים סימן תרט"ו
 ס"ק ב' שכתוב דלאיזה צורך יש להקל כדברי הט"ז שאין איסור נגיעה אלא ביום ובערוך השלחן סין תרט"ו ס"ק
 א' כתוב נמי שאין המנהג כהמג"א אלא כהט"ז

ט לקט יושר חלק יור"ד, שו"ת משנה שכיר סימן פ"א, בצל החכמה ח"ד סימן קס"ד, וכן נראה בספר צדקה
 ומשפט סימן ו' אות ל"ג

י שו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן ר"ל

לכתחילה בודאי נכון להזהר בזה והירא
 לדבר השם יזהר בזה" אך העולם נהגו
 להקל ובדיעבד יכולין לעשות כן" אך
 נראה דבשויער חמור יותר כיון שאינו
 מכוסה שם אפילו עם מים"ו

כן", אבל בעל הבית שיש לו פרנסה אין לו
 להתיר אלא על חלק שלא היה קונה בלא זה"ו

מה הדין להכנס אם אביו או רבו
 מובהק או אם אחיו או בעל אמו
 או בעל אחותו למקוה

טעל: 718-475-0004

- יא** מנחת יצחק חלק ח' סימן פ"ב וכן מבואר בבצל החכמה שם, דאברך שאין בידו בלא זה והתנה קודם נתינת מעשר שיכול לעשות עוד מצות חוץ מנתינת לעניים [וכמו שאנו נוהגין בזמנינו] מותר
- יב** הליכות שלמה מועדים פרק י"א הערה ב' דאם ברור לו שאינו יוצא עוד יותר מותר להוסיף ממצעות מעשר
- יג** באבה"ז סימן כ"ג ברמ"א סעיף ו' הביא מש"כ בגמ' לרחוץ עם אביו ואחיו ובעל אחותו ובעל אמו וכתוב הרמ"א והנהגו עכשיו היתר בדבר הואיל ומספין ערותן בבית המרחץ ליכא למיחש להרהורא, עוי' בפתחי תשובה ס"ק ה' שהביא דין זה וכן נמי איתא ביור"ד בסימן רמ"ב בהלכות כיבוד רבו דכיון דמכסן הערוה מותר ולכן כתוב הפ"ת דבזמנינו שאין נוהגין לכסות הערוה אסור, ולא ידעתי על מה העולם סמכו להקל, ולפי"ז נראה שבזמנינו אסור להכנס עם אחד מכל אלו למרחץ,
- יד** בערוך השלחן באבן האזר סימן כ"ג אות ח' כתוב לתמוה מה שאין העולם נוהגין להזהר ליכנס עם אביו או רבו למרחץ דהא בזמנינו אין הולכין מכוסה במרחץ וכתוב כמה סברות לחלק א' דאפשר שלא אסרו רק אמבטי ולא מרחץ, ב' דמקוה מכוסה במים ורק מרחץ יבש אסרו, אבל אח"כ כתוב הירא לדבר השם ירחק מזה,
- טו** ולכן בזמנינו הגם שמקילין במקוה והולכין מכוסה בהאנטוך, אבל לכאורה היה אסור לכל אלו טעמים בשויע"ד, וצ"ע על מה סמכו להקל, ואפשר שלא יודעין האיסור והחילוק בין מקוה למרחץ